

Tussen licht en donker

kleur in de kunst

Marja Geerse
Martien Luteijn

Waar gáát dit over?

Daar heb ik toch niks mee?

Ja, ja, dat geloof je?

Vooruit dan maar.

Hé, dit is grappig!

Leuk hoor, maar ik heb daarvoor echt geen tijd.
Taal en rekenen hè?

Past niet in m'n programma!

Ja, ja en ik moet het wel voorbereiden.

Hoho! Ik doe ook mee en ben juist gek op kunst,
al weet ik er niet zoveel van.

Over kunst joh.

Hoeft ook niet, dat komt vanzelf.

Ja!

Blader een beetje in dit boek, voor de lol.

Stop dan hier en kijk een beetje beter.
Zo kun je een kunstwerk kiezen dat je aanspreekt en kijk dan
of dit oké is voor je groep, of de bso, of thuis.

Geen probleem! Kijken naar kunst kost weinig tijd en
taal en rekenen komt daarbij vanzelf aan de orde. Zelfs
aardrijkskunde en geschiedenis!

Gemakkelijk zat: kijk naar de digitale lessen – ook die bij
jouw favoriete kunstwerk – en die kosten maar een paar
minuten tijd. Begin er de dag mee of neem er een stukje van
de pauze voor. Vaak kun je de lessen laten aansluiten bij je
methodemateriaal.

Niet nodig! De Kinderkunstweek ontzorgt en heeft al alles
uitgezocht voor jou. Kijk naar het icoontje 'zo gedaan' en je
kunt beginnen.

Ook voor jou is de KKW er. Het boek staat boordevol lesideeën
voor in de klas, voor bij de bso of voor thuis. De voorbereiding
vraagt altijd weinig tijd. Je kunt zo beginnen met een digitale
les uit het Digitaal Klaslokaal. Blader het boek door, lees wat
je interesseert en je wordt vanzelf kunstgenieter.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave Ideeënboek KKW 2026

1. Thema: Tussen licht en donker, kleur in de kunst	6	8. Boodschappenlijstje voor een goede KKW	65
2. Over dit boek en het Digitaal Klaslokaal	8	9. De KKW en het (voortgezet) speciaal onderwijs (so en vso)	66
3. De KKW het hele jaar door en samen met andere vakken	10	10. De KKW en de buitenschoolse opvang (bso)	67
4. Vertellen zonder woorden, dat is de kunst Interview met Koos Buster Het verhaal achter ons Kinderkunstweek-kunstwerk.	12	11. De Kinderkunstkaart Voor enthousiaste kunstverzamelaars en kunstkijkers.	68
5. Tussen licht en donker, kleur in de kunst Acht onderwerpen, voor groep 1-8, vso/so en bso Je kunt er een keer kort aandacht aan besteden, of er nog een paar keer op terugkomen. Zelfs een week lang met hetzelfde onderwerp bezig zijn is goed mogelijk, of juist er na de KKW nog eens op terugkomen. Net wat uitkomt.	22	12. Veertien jaar KKW in kunstwerken	70
6. Kleurenleer, leer over kleur, voor wie meer wil weten	54	13. Woordenboek	72
7. Kinderkunstopdrachten, aansluitend bij het thema Voor jong en oud, om samen aan te werken op school, bij de buitenschoolse opvang of thuis.	56	14. Afbeeldingen van kunstwerken in dit boek	75
		Eerder verschenen boeken	77
		Mede mogelijk gemaakt door	78
		Colofon	79

1. Tussen licht en donker – kleur in de kunst

Je staat er gekleurd op!

O ja?

*Knalrood
oranje boven
kanariegeel
grasgroen
hemelsblauw
pimpelpaars en...
ultraviolet.*

*Uh, ultraviolet? Is dat een
kleur? De kleur van een
viooltje?
Of van de regenboog?*

Waar is de regenboog?

O, alweer weg.

Jammer.

*Weet je dat de avond, als de
zon onder is, kleuren eet?
Zelfs de maan kan het niet
tegenhouden.*

*Gelukkig komen kleuren 's
morgens vanzelf terug. Alsof
ze er een nachtje over moesten
slapen.*

*'Geen koffie drinken!
Daar krijg je groen
haar van en een bruine
buik!'
Oeroude oma's zeggen
dat nog wel eens.
Groen haar? Juist
grappig. Bruine
buiken? Mooi toch?*

Koffie nog even niet...

*Maar waar komt je huidskleur
dan vandaan?
Simpel, van je vader en moeder.
En soms een beetje van de zon.*

*Weet je dat er een kleurdoo is
met wel 24 huidskleuren?*

*Hoeveel kleuren er zijn? Eindeloos
veel! Dat heeft K. Schippers goed
gezien:*

*als je goed
om je heen kijkt
zie je dat alles
gekleurd is*

*En zo heeft alles en iedereen een
eigen kleur. Kleuren jullie met ons
mee?*

2. Over dit boek en het Digitaal Klaslokaal

Dit Ideeënboek is onderdeel van een totaal Kinderkunstweekpakket. Samen met het Digitaal Klaslokaal en de Kinderkunstopdrachten vormt het de kern. In het boek wordt tevens kennisgemaakt met Koos Buster, die het kunstwerk voor de kinderen maakt (hoofdstuk 4).

Voor wie is dit boek bedoeld?

- Leerkrachten die met hun groep meedoen aan de Kinderkunstweek en met hun leerlingen kijken naar kunst.
- Kunstenaars en kunstaanbieders die tijdens en rondom de Kinderkunstweek hun aanbod richten op kinderen. Zij kunnen aansluiten bij de inhoud van dit boek.
- Medewerkers van de buitenschoolse opvang, die na schooltijd met de kinderen kunstactiviteiten willen bezoeken of zelf uitvoeren.
- En voor iedereen die ook thuis van kunst wil genieten.

Niet het boek alleen

Scholen en bso's die zich hebben aangemeld via www.kinderkunstweek.nl en daar hun bestelling hebben geplaatst, krijgen een inlogcode waarmee ze een schooljaar lang toegang hebben tot het Digitaal Klaslokaal – in het verborgen gedeelte van de website.

Hoe te gebruiken?

Het boek is een aanvulling op het digitale aanbod van de Kinderkunstweek. Door eerst te kijken naar kunst – waarvoor de interactieve lessen in het Digitaal Klaslokaal bedoeld zijn – worden de kinderen gemotiveerd om zelf aan het werk te gaan. De verwerkingslessen en de Kinderkunstopdrachten in het Ideeënboek zijn naar de kinderen toe geschreven. De lessen kunnen via het digibord meegelezen worden door leerkrachten, begeleiders en oudere kinderen.

Altijd aanmelden en bestellen!

Scholen en bso's die meedoen met de Kinderkunstweek moeten zich altijd aanmelden en het materiaal bestellen. Ook als het materiaal gratis is, omdat het betrokken schoolbestuur de KKW financieel ondersteunt. Zonder bestelling is er geen toegang tot het volledige digitale materiaal en hebben wij geen bezorgadres.

Wat biedt dit boek?

- aanvullende informatie over de kunstenaars en de werken die zijn geselecteerd
- verwerkingsactiviteiten en Kinderkunstopdrachten, hoe deze voor te bereiden en aan te bieden
- vakoverstijgende suggesties
- uitleg over de KKW
- interview met Koos Buster, die het kunstwerk voor de kinderen maakt
- Kijken naar kleur in de kunst in acht onderwerpen en zo de kracht van kleur ervaren. Kort, een beetje meer of met alle tijd! Voor groep 1-8, vso/so en bso.

De doelgroepen liggen niet vast. Leerkrachten die meer affiniteit hebben met het onderwerp voor een lagere of juist hogere groep kunnen zelf de lessen kiezen en eventueel aanpassen.

De Kinderkunstopdrachten zijn voor school, bso en thuis – voor iedereen – toegankelijk.

Het Kinderkunstweekpakket

Scholen die meedoen, krijgen het Kinderkunstweekpakket ruim voor aanvang op school bezorgd met de volgende inhoud:

- twee exemplaren van dit Ideeënboek
- een kunstwerk van Koos Buster
- voldoende Kinderkunstkaarten om uit te delen – online is ook een digitale versie
- inlogcode voor het Digitaal Klaslokaal
- korte uitleg over de KKW voor leerkrachten
- thema- en boekenposters

Voor bso's is het pakket als volgt samengesteld:

- twee exemplaren van dit Ideeënboek
- een kunstwerk van Koos Buster
- Kinderkunstkaarten voor kinderen van niet deelnemende scholen – online is ook een digitale versie
- inlogcode voor het Digitaal Klaslokaal
- korte uitleg over de KKW voor medewerkers
- thema- en boekenposters

Voor het Digitaal Klaslokaal is een inlogcode en dus aanmelden noodzakelijk!

3. De KKW het hele jaar door en samen met andere vakken

Kleur heeft invloed. Je wordt ermee gewaarschuwd of juist door opgevrolijkt. Met dit thema gaan we op zoek naar de betekenis van kleur in ons leven en zien de nuances tussen zwart en wit.

We nodigen je uit: ga met ons mee op zoek!

De Kinderkunstweek blijft niet beperkt tot kunstkijken en beeldende vorming.

Wat kan

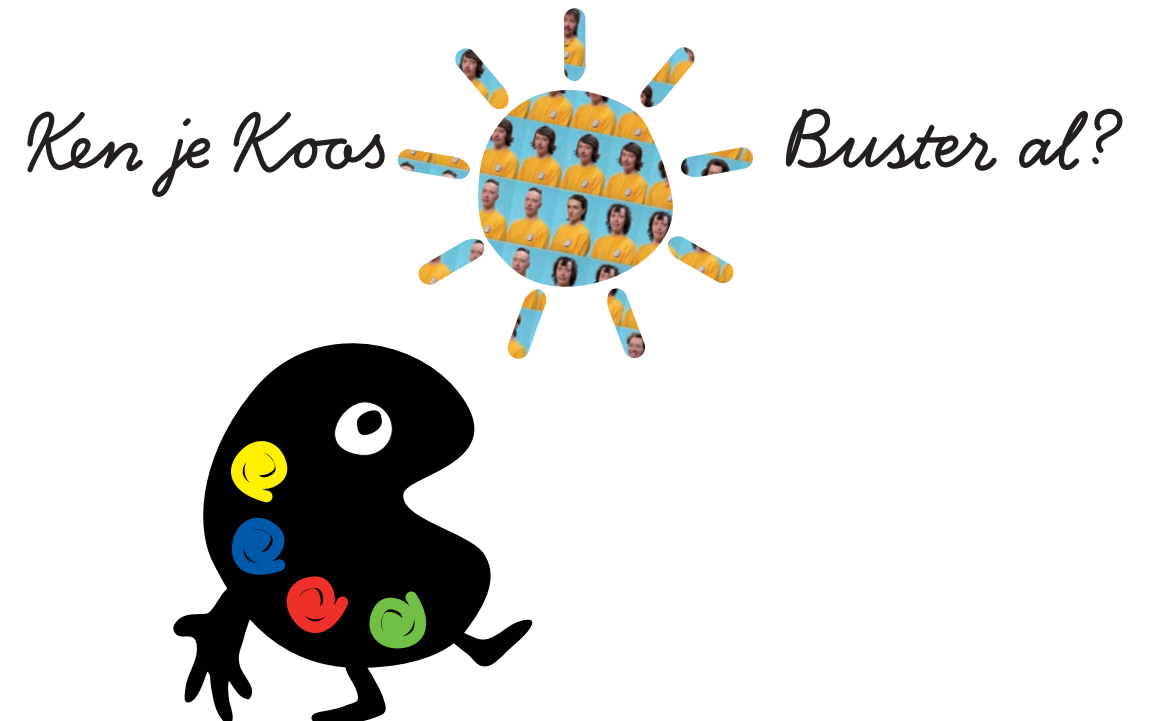
Het aanbod van de Kinderkunstweek kan helpen om vakken met elkaar te verbinden, waardoor een thema langer, vaker en intensiever uitgewerkt kan worden en in de loop van het schooljaar steeds even terug onder de aandacht gebracht kan worden. Met het Kinderkunstweekpakket ontzorgen we de leerkracht, die niet zelf op zoek hoeft te gaan naar materiaal en zelf kan kiezen uit de lesideeën.

Hoe dan?

Methodes wijzen de weg en bieden kant-en-klare lessen. Maar je kunt wel kijken hoe je deze lessen kunt verplaatsen of aanpassen, zodat ze regelmatig aansluiten bij het thema van de KKW. Op deze manier is het niet zo moeilijk om tijd te zoeken en te vinden voor cultuureducatie, want de KKW en de reguliere lessen kunnen vloeiend in elkaar overlopen.

Altijd?

We bieden het hele jaar aanbod in het Digitaal Klaslokaal en het Ideeënboek blijft altijd te gebruiken. Beperk cultuureducatie niet tot één lange week per jaar, maar gebruik het materiaal het hele jaar door. Met kortere of langere tussenpozen kun je het laten samenlopen met de andere vakgebieden. Dit vraagt weinig extra tijd en een doorgaande lijn wordt steeds beter zichtbaar. Het Kinderkunstweekpakket is hierop samengesteld, met de KKW als jaarlijks terugkerend hoogtepunt en steeds een nieuw thema in het voorjaar.

4. Vertellen zonder woorden, dat is de kunst

Installatie van verschillende werken. glas en keramiek

Interview met Koos Buster (1991)
Het verhaal achter ons Kinderkunstweek-
kunstwerk.

Buster

Mimespelers zijn goed in het vertellen zonder woorden. Misschien was Buster Keaton daar ooit de allerbeste in. Dat vindt de vader van Koos Buster, als hij – samen met de moeder – bedenkt dat hun zoon maar Buster moet heten. Hij is dan nog niet eens geboren. Best een goed idee, zeker als je weet dat de vader van Buster zelf ook mimespeler is. Later, als Buster moet bedenken wat hij wil worden, weet hij het zeker: mimespeler, net als z'n vader. Maar dat wordt hij niet. Buster gaat op een andere manier vertellen. Ook zonder woorden.

Koos

Twee voornamen, maar familie en vrienden zeggen Buster. Wie spreekt nou op z'n zestiende af dat z'n eerste zoon – als hij die krijgt – Koos gaat heten? De naam van je allerbeste vriend. Toch beloven de vrienden dat aan elkaar, maar soms vergeet je een afspraak en de eerste zoon heet Wout. Sorry, helaas! Maar als er dan nog een zoon geboren wordt, krijgt die wel de naam Koos. Koos Buster is

geboren in 1991. En de achternaam gebruikt bijna niemand. Koos Buster is genoeg. Daar is er maar een van.

Zo leer je ook

Niet iedereen leert gemakkelijk en snel lezen en schrijven. Op de basisschool hoort Buster dat hij niet goed is in taal, terwijl hij juist zo houdt van verhalen en ook zelf prima verhalen kan bedenken. 'Als ik dan iets opschrijf en ik word erop gecorrigeerd, dan blokkeer ik meteen en denk ik: 'Oké, laat maar.' Als ik bijvoorbeeld het woord 'boom' lees, dan zie ik een boom waar ik omheen kan lopen en als het om een eik gaat, zie ik hoe een eik eruitziet. De vorm van de bladeren, de stand van de takken. Pas op de middelbare school ontdekken ze dat ik hartstikke dyslectisch ben. Mijn mentor

Minister van Keramische Zaken

Zo noemt Buster zichzelf. Het is begonnen als een grap en bedacht door een vriend die hem deze titel gaf. Maar Buster gaf ook een expositie deze naam en nu blijft het een beetje aan hem plakken. Een naam die perfect past bij deze alleskunner in klei.

vroeg hoe ik leerde en toen zei ik: 'Nou ja, als jij iets vertelt op het bord, dan heb je een bepaalde manier van bewegen en als je dan bijvoorbeeld een rood truitje aan hebt, onthoud ik dat. Als ik daaraan terugdenk, zie ik dat rode truitje weer en de beweging en zie ik ook wat je op het bord schreef en wat er rechtsboven in de hoek staat.'

Boekenkast

'Het mooie van dyslexie is dat je er een enorm beeldend vermogen voor terugkrijgt. Als iemand uitlegt wat ik moet doen, kan ik me dus heel goed voorstellen wat bedoeld wordt. Wanneer iemand

een herinnering vertelt, dan zie ik het voor me. Een verhaal dat ik gelezen heb, zit in mijn hoofd en hoef ik niet nog een keer te lezen. Ik snap dan ook niet dat veel mensen een enorme boekenkast hebben en al die boeken bewaren. Misschien zijn ze trots op alles wat ze gelezen hebben en willen ze dat laten zien. Het bracht me wel op een idee. Ik ben trots op alle boeken die ik heb uitgelezen, ook al zijn het er maar weinig en vaak ook nog kinderboeken. Al die boeken heb ik nagekleid voor een expositie in een museum.'

Tekenen

'Ik ontdekte dat ik beter kan opletten als ik ondertussen teken, omdat ik anders snel afgeleid ben. Op de academie maakte ik een tekening tijdens filosofieles over een Franse filosoof. Z'n naam klonk voor mij als Artoo en daardoor dacht ik aan die blauwwitte robot uit Star Wars. Die heet R2-D2, zeg maar Artoo. Toen had ik die filosoof getekend met blauwe pen, met de benen en het lijf van die robot. De leraar kwam naar me toe en ik dacht: 'O, shit, ik zit niet op te letten!' Maar de leraar zei: 'O, mag ik die tekening kopen?' Dat was grappig. Mijn kunstwerken beginnen altijd met een tekening, maar die laat ik bijna nooit zien, omdat ik denk dat het mooier is in klei.'

Kauwgomballenautomaten met een naam

Een van de kauwgomballenautomaten – met de naam van dochter Piak Zisou – is verhuisd naar een museum in Barcelona. Alle andere kauwgomballenautomaten hebben ook de naam van een kind. Zo worden ze bewaard voor de toekomst van deze kinderen die soms nog heel erg klein zijn en misschien nooit een echte kauwgomballenautomaat zullen zien, omdat ze er gewoon niet meer zijn. Wie betaalt er nog met een muntje in een automaat voor één kauwgombal?

P.Z. Von Stroucken, keramiek, 170 × 50 × 50 cm

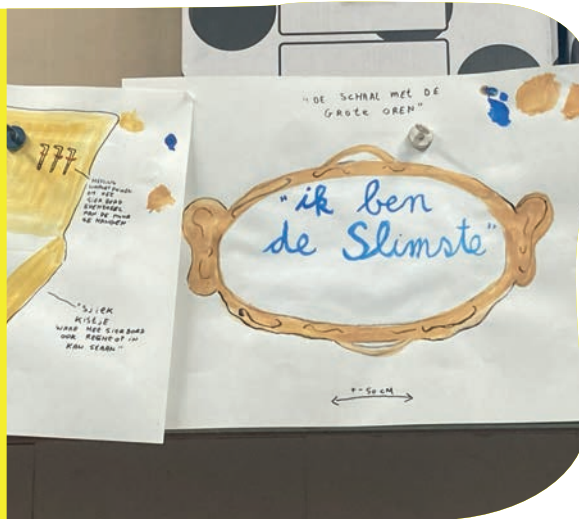
Het handschrift van Buster

Buster maakt eerst een schets en dan gaat hij kijken of het wat is en of hij het kan maken. Zo is de brandblusser een mooi beeld geworden. 'Ik zorg dat het een beetje schetsmatig blijft, daaraan herken je mijn werk. Je ziet dat het een Buster is. Nu is dat gewoon mijn handtekening.'

De slimste mens

Al is Buster zelf niet de slimste mens in 2025, hij was wel een van de allerleuksten! Hij mocht een sierbord maken voor de slimste. Winnares Brankele Frank krijgt deze schaal met de grote oren als eerste mee naar huis. Ze mag hem niet houden, want als er een nieuwe slimste mens is, moet ze de schaal met de grote oren weer inleveren. Alleen voor deze prijs zou je al mee willen doen. Koos Buster deed in 2021 zelf mee.

Uitstapjes

Als keramist maakt Buster ook uitstapjes naar andere technieken en materialen. Keramiek is ondoorzichtig en Buster verwerkt ook veel glas in zijn objecten. Daarvoor werkt hij samen met glasblazers. 'Elk materiaal is een soort taal. In 't begin kun je er een soort zinnetje mee maken en op een gegeven moment kun je er een heel verhaal mee vertellen. Dat kan ik goed met klei, maar ik kan nu ook met glas vertellen.'

Je voet met je handen

'Op de Rietveld moest ik een voet kleien, mijn eigen voet. Zoiets had ik nog nooit gedaan. Ik heb er wel drie weken aan gewerkt, want het was moeilijk om mijn voet na te maken met al die aderen en m'n tenen die er totaal verschillend uitzien. Een klasgenoot had best wel kleine voeten en ronde tenen die er juist allemaal hetzelfde uitzagen. Die was gauw klaar en het klopte gewoon. Zo zag zijn voet er in het echt uit, heel anders dan de mijne. Ik kon er zo lang over doen, omdat je de klei alleen maar moet nathouden om daarna gewoon door te kunnen gaan totdat het goed is. Toen ik ook nog een jaar keramiek studeerde, wist ik het. Hiermee kan ik goed mijn verhaal vertellen. Kleien voelt nu voor mij alsof ik de ruimte aan het tekenen ben. Ik vind het leuk dat je de tekening zo tastbaar aan het maken bent en dat je er ook omheen kunt lopen.'

Verhalen verstopt in klei

Soms is het verhaal van Buster diep in de klei verstopt. Het kan gaan over verdriet, verlies, rouw, maar dat zie je niet terug in zijn kunstwerken. 'Het is dan alsof ik een soort van mezelf blijer klei door gewoon mooie dingen te willen maken en juist het leven te vieren door die mooie dingen. Wat ik wel merk is, dat als je dingen met je handen doet, dan gaat je hoofd even uit. Dan kan je jezelf blij maken doordat je even niet bezig bent met het verlies van iemand die je dierbaar is. Ik ga juist heel mooie dingen maken om niet met het verdriet bezig te zijn. Ik maak vooral figuratief werk. Het is wat het is, maar als ik bedenk waar het vandaan komt, dan denk ik: 'Ik maak eigenlijk heel abstract werk'. Je ziet helemaal niet waar de pijn zit, die er voor mij wel heel veel in zit. Dat is heel abstract. Niet laten zien waar je eigenlijk mee zit.'

Dierentuin

Als je vader Buster heet en je op maandag ophaalt van school en meeneemt naar zijn atelier, moet je er wel wat voor doen voordat je verwend wordt. Zoals een dier kleien voor in de dierentuin. Piak Zisou weet er alles van. Een dierentuinkast vol beesten is het resultaat.

Alles wat niet leuk is

Er gebeuren in de wereld dingen die niet fijn zijn. 'Ik probeer al die negativiteit om te zetten in wat moois. Dat zorgt er ook voor dat er minder negativiteit in mijn lijf zit, waardoor ik juist meer aandacht kan hebben voor de leuke dingen. Met deze sierborden schrijf ik al die irritaties van me af, doordat ik er even heel veel aandacht aan besteed.' De Delfts blauwe sierborden die Buster maakt, zien er prachtig uit met een gouden randje eromheen. Maar kijk je goed naar de afbeeldingen, dan zie je vooral narigheid. In de Gouden Eeuw werden er

al Delfts blauwe sierborden gemaakt. Die Gouden Eeuw had zeker niet voor iedereen een gouden randje. Het was ook de eeuw van de slavernij.

Het gewone op een voetstuk

'Ik maak van de gewone dingen iets moois. Dingen waar je eigenlijk nooit lang naar kijkt.

omdat ze overal zijn, zoals een brandblusser of schoonmaakflessen. Of ik probeer objecten te conserveren als dingen die aan het verdwijnen zijn, zoals de kauwgomballenautomaten. Mijn werk is een ode aan de gewone dingen. Op de Rietveld ben ik afgestudeerd met dat karretje van de schoonmaker. Het is als een monument voor de schoonmakers. Al die gewone dingen, zoals

Sierborden van bijna alles wat ik niet leuk vind, keramiek

Schoonmakerswaagen (2018), Keramiek

stopcontacten, zijn toch weer anders dan het gewone, omdat ze van keramiek zijn. Het werk van Buster maakt blij en kleurt de wereld een beetje mooier. Door het materiaal, door de kleur, door de liefde voor het gewone. Voor de Kinderkunstweek 2026 maakt Buster een genummerd en gesigneerd kunstwerkje dat bij kinderen thuis een plekje kan krijgen.

Woordenboek

Een **expositie** is een tijdelijke tentoonstelling in een museum.

Filosofie is een manier om kritisch te leren denken, vragen te stellen en naar de mening van anderen te luisteren. Het betekent letterlijk 'liefde voor wijsheid'.

De **Gerrit Rietveld Academie** in Amsterdam is een hogeschool voor kunst en vormgeving. Je kunt daarnaartoe als je artistiek, creatief talent hebt.

Keramiek is een van klei gemaakte vorm, die is gedroogd en daarna gebakken in een speciale oven bij heel hoge temperaturen. Na het bakken kan het object nog worden geglaazuurd en opnieuw gebakken. Zo krijgt het kleur.

Figuratieve kunst is kunst waarin je duidelijk herkent wat er is afgebeeld. Je ziet bijvoorbeeld een kauwgomballenautomaat.

Abstracte kunst is kunst waarbij je niet meteen kunt zien wat het voorstelt. De kunstenaar laat een andere werkelijkheid zien. Voor Buster is dat bijvoorbeeld de teleurstelling van vroeger, toen de kauwgomballen gewoon vies waren. Dat zie je niet terug in het toch figuratieve kunstwerk.

5. Acht onderwerpen Tussen licht en donker, kleur in de kunst.

Voor de vroege starters
Voor wie er gekleurd op wil staan tijdens de KKW
of een jaar lang wil nagenieten van de KKW

Je kunt er een keer kort aandacht aan besteden, of er nog een paar keer op terugkomen. Zelfs een week lang met hetzelfde onderwerp bezig zijn is goed mogelijk, of juist er na de KKW nog eens op terugkomen.
Net wat uitkomt.

Onderwerp 1

Onderwerp 2

Onderwerp 3

Onderwerp 4

Onderwerp 5

Onderwerp 6

Onderwerp 7

Onderwerp 7

Onderwerp 1

Zo gedaan

Doe je ogen eens dicht. Wat zie je?
Soms zie je toch nog iets, al lijkt het
pikkedonker met je ogen dicht. Waar zouden die
restjes kleur toch vandaan komen?

Beetje meer

Langer kijken en meer weten?

Hoe komen de dingen aan hun kleur?
's Nachts lijken kleuren zich te verstoppen.

Doe je ogen maar weer open en:

kijk naar spelende kleuren.

Je ziet

Felipe Pantone, Subtractive Variability

Dimensional 10, 2024

Inkt UV, email UHS, PMMA/UV verf, UHS lak, PMMA

18 x 35 x 35 cm

Vragen

Hoe zou het zijn als je om dit kunstwerk heen
zou kunnen lopen?

Wat zou je daar willen doen?

Doe een kleurenspeletje

Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet en de kleur is...
Hoeveel kleurnamen kun je bedenken?

alsof ze niet gezien willen worden. Hoe kan dat?
Wanneer komen de kleuren weer terug?

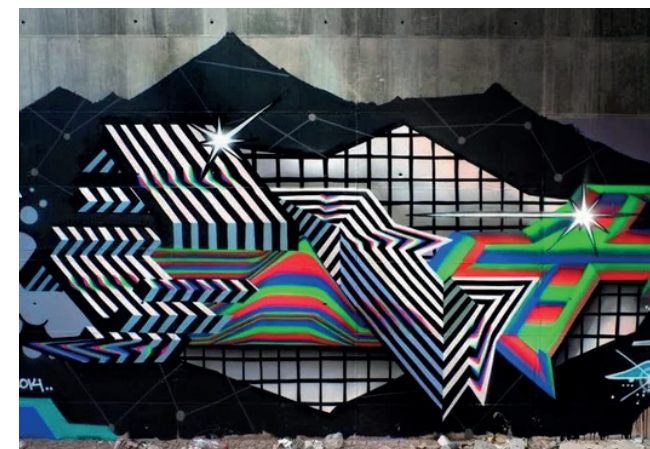
Licht

Zonder licht geen kleur. Licht komt vooral van
de zon, maar ook door elektriciteit. En wat
dacht je van digitale kleuren? Kijk nog eens
naar het kunstwerk en je ziet licht en kleur.
Kunnen kleuren licht geven?

Als jij een rondje rondom dit kunstwerk zou
lopen, lijkt het vanzelf of alles gaat bewegen en
veranderen de kleuren. Rara, hoe kan dat?

Over de kunstenaar

Felipe Pantone (1986) is 12 jaar als hij begint met
het maken van graffiti en bedenkt voor zichzelf
de alias PANT1. Hij valt op met z'n spetterende
kleuren en bijzondere patronen.

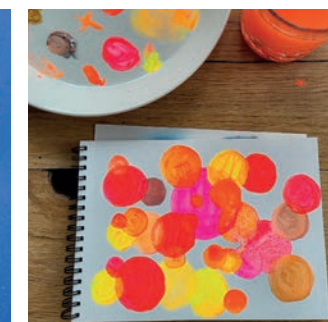
Als kunstenaar speelt hij met licht en kleur. Hij
onderzoekt het verschil tussen niet bewegende
schilderijen van vroeger en de dynamiek van
de digitale wereld waarin beelden supersnel
kunnen bewegen en veranderen. Daar houdt hij
van!

Alle tijd

Doen

Ga zelf ook spelen met kleur.
Kijk door gekleurde stukjes cellofaanpapier en
zie hoe de wereld er ineens anders uit ziet.
Maak een tekening of schilderij met
lichtgevende – fluorescerende – kleuren. Laat
de kleuren op papier ook met elkaar spelen
en kijk hoe ze dan veranderen. Weet je niet
wat je dan moet schilderen? Kies dan voor
een patroontje, zoals een vierkant, rondje of
sterretje dat je steeds herhaalt. Laat ze maar
lekker met elkaar botsen.

Tip

Prentenboek Blauwtje en Geeltje.

Als je met elkaar speelt, verander je elkaar ook een beetje. Omdat je samen een wild spel bedenkt of je verstopt je bijvoorbeeld in een ballenbak.

Blauwtje en Geeltje zijn de beste vrienden en zie wat er gebeurt!

Leo Lionni, Blauwtje en Geeltje, 1970

Vertaald door Ria van Lint
Uitgeverij Ankh-Hermes

Of doe een Kinderkunstopdracht:

1. Gekleurd water
2. Wie kleurt de hemel na de donkere nacht?

Nog een tip

Hebben jullie een lichtbak op school? Richt dan een ontdekhoek kleur en licht in. Op de website staat een werkbeschrijving.

Woordenboek

Je **alias** is je bijnaam, je pseudoniem. Een andere naam waaronder je ook bekend kunt zijn.

Als in een kunstwerk een vorm, zoals een cirkel of een vierkant, steeds herhaald wordt, noem je dat een **patroon**.

Dynamiek heeft te maken met energie en beweging. Niet langzaam, maar lekker snel!

Onderwerp 2

Zo gedaan

Signaalrood. Gevaar! Of bloedrood, de kleur van de liefde. Kleur zegt iets. Wat heb jij met rood?

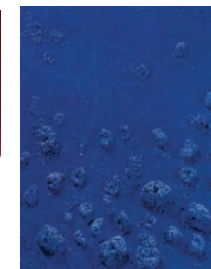
Weleens over de rode loper gelopen?

Maar wat vind je van blauw, hemelsblauw, de kleur van de zee? En is zwembadwater echt zo blauw als het lijkt?

Heb je een lievelingskleur of heb je meer met kleurencombinaties, zoals paars en geel naast elkaar?

Stel je eens voor dat alles om je heen dezelfde kleur heeft. Welke kleur zou jij dan kiezen?

Passie voor kleur? Deze kunstenaars hebben dat. Hier zie je twee van hun kunstwerken naast elkaar

Vragen

Het blauwe werk van Yves Klein hangt aan de muur en het rode van Anish Kapoor aan het plafond. Je staat ervoor of eronder. Wat denk je te zien?

Beide kunstwerken hebben hun kleur door pigment. Kostbare kleurstof die niet glimt. Je ziet alleen maar kleur. Of zie je toch nog meer?

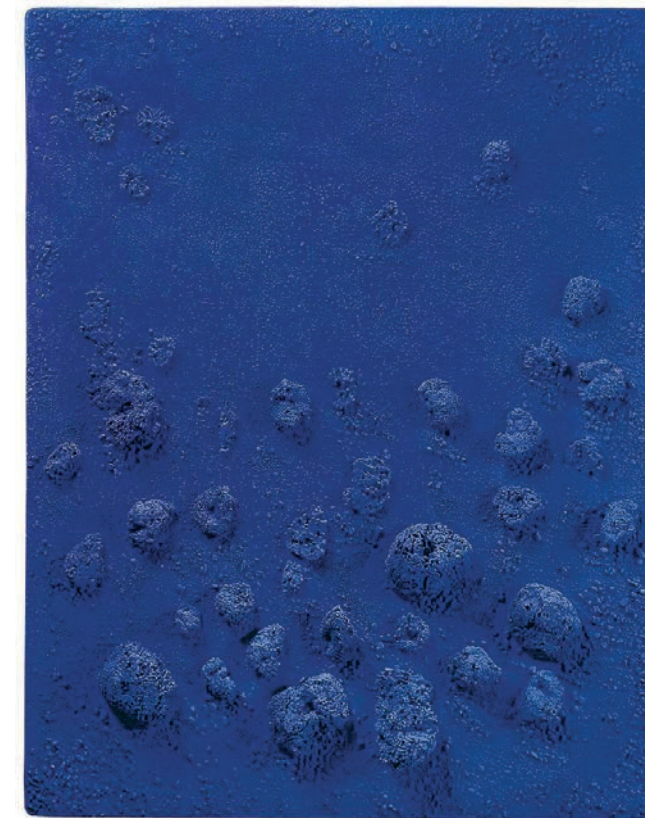

Beetje meer

Langer kijken en meer weten?

Yves Klein, Relief éponge bleu (Kleine Nachtmusik), 1960

Spons, steen en pigment op hout en doek, 145 x 116 cm, Städel Museum, Frankfurt am Main

Neem wat meer tijd voor het blauw van Yves Klein (1928-1962). Dat is niet zomaar blauw, dat is speciaal Yves Klein blauw. Hij heeft

gezocht naar de perfecte kleur en noemt zijn ultramarijn blauw IKB; International Klein Blue. Hij maakt er ook dit kunstwerk mee. Een monochroom werk. Wat vind je ervan dat hij behalve pigment ook natuursponzen en stenen gebruikt heeft?

Yves Klein vindt dat zijn monochrome werk alleen al door de kleur gevoelens oproept. Wie heeft dat ook en wat voel je dan?

Sassoferrato, De maagd in gebed, 1640-1650

Olieverf op doek, 73 x 57,5 cm, National Gallery, Londen

Hier zie je een kunstwerk met kostbaar ultramarijn uit de 17e eeuw. Het ultramarijn van de mantel is gemaakt van lapis lazuli (lazuursteen).

En nu het rood van Anish Kapoor

Anish Kapoor, At the Edge of the World II, 1998

Glasvezel en pigment, 300 x 800 x 800 cm, © Anish Kapoor. All rights reserved. Photo by David Stjernholm

In India, waar Anish Kapoor (1954) geboren is, worden pigmenten verkocht bij ingangen van tempels. Prachtige kleuren, die je wel allemaal zou willen meenemen.

Natuurlijk heeft Anish Kapoor dat ook gezien en je ziet het terug in zijn werk. Het pigmentpoeder dat hij gebruikt, ziet er fluweelachtig uit. Je zou het willen aaien, maar zodra je dat doet, beschadig je het werk. Dan laat het pigment los en wordt het werk verstoord. Niet doen dus. Alleen maar kijken.

Doen

Stel je voor dat je onder dit werk op de grond zou gaan liggen. Alsof je één bent met de kleur, helemaal omgeven door het mooiste rood.

Durf je op de grond te gaan liggen, met je ogen dicht, en dan denken dat alles om je heen rood is? Je kunt ook door een stukje rood cellofaan kijken.

Voor Anish Kapoor is rood de kleur van de aarde, de kleur van bloed. Als je hem zou vragen wat de kleur van zijn jeugd in India is, zou hij zeggen: 'Ik weet het zeker, het is rood.'

Het mooiste rood

Het rood van Anish Kapoor is oogverblindend, maar wat denk je van deze rode kaproen, die Jan van Eyck zes eeuwen eerder schildert? Een kaproen is een soort om het hoofd gedrapeerde tulband. Zou het rood van de doek nu nog net zo mooi zijn als het zes eeuwen geleden geschilderd werd door de kunstenaar?

Jan van Eyck, Man met rode tulband (vermoedelijk zelfportret), 1433

Olieverf op paneel, 26 x 19 cm, National Gallery, Londen

Blaauw bloed en koningsblauw

Stel je voor, je prikt een piepklein gaatje in onze koning. Dat geeft een piepklein druppeltje bloed. Denk je dat het blauw bloed is, omdat Willem-Alexander koning is? Ook al zeggen ze dat koninklijke – adellijke – mensen blauw bloed hebben; het is gewoon rood, net als dat van iedereen. 'Blauw bloed hebben' is een uitdrukking.

Koningsblauw is een opvallende kleur, die vroeger heel waardevol was door de dure verfstof van lapis lazuli. Passend bij koningen en koninginnen. Niet voor niets was de jurk van koningin Máxima koningsblauw toen haar man tot koning werd gekroond.

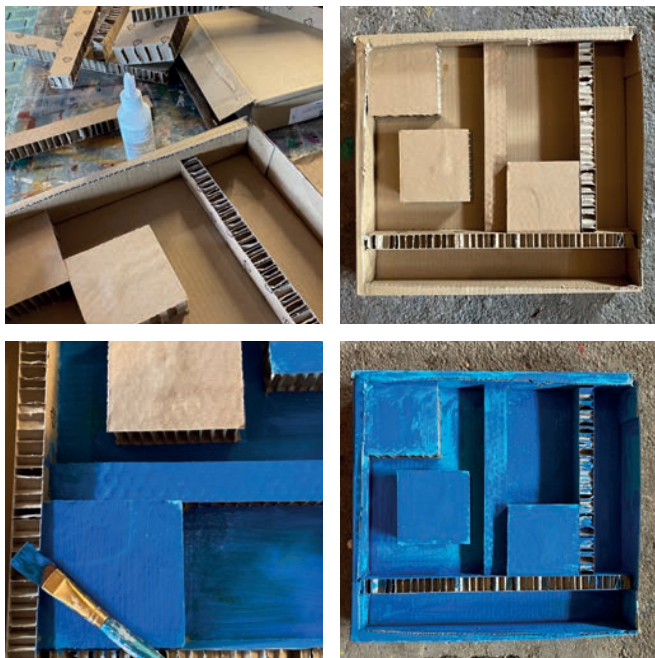

Doen

Maak ook eens een monochroom. Kies je lievelingskleur. Dat kan in verschillende tinten. Meng voldoende verf of kies pastel- of oliekrijt waarmee je ook goed kunt mengen. Schilder of krijt een velletje stevig tekenpapier vol. Laag over laag over laag in verschillende tinten is het allermooist.

Je kunt ook allerlei voorwerpen bij elkaar zoeken in dezelfde kleur en daarvan een presentatie maken op eenzelfde kleur papier of karton. Maak er wel een paar foto's van voordat je het allemaal opruimt.

Plak op een stuk stevig karton doosjes, kurken, dingetjes en schilder alles in dezelfde kleur met goed dekkende verf of kies voor een spuitbus met verf op waterbasis. Kan ook in het deksel van een schoenendoos of in de doos zelf.

Tip

Leg de rode loper uit voor alle gasten – in hun kleurrijkste kleding – die een tentoonstelling van de resultaten mogen komen bezoeken. Rode lopers zijn te koop of te huur, ook voor weinig geld.

Of doe een Kinderkunstopdracht

1. Lang leve de kleur!
3. Colorfields

Woordenboek

De **rode loper** wordt uitgerold om belangrijke mensen te ontvangen: filmsterren of andere beroemdheden.

Pigment is kleurstof in poedervorm. Je hebt aardpigmenten, pigmenten gemalen van mineralen, zoals bijvoorbeeld edelstenen, maar er zijn ook dierlijke verfstoffen, zoals de rode cochenille van schildluizen. Pigmenten zijn piepkleine korreltjes, waarmee je ook verf kunt maken. Natuurlijke pigmenten zijn kostbaar.

Ultramarijn is een zeer kostbaar, blauw pigment, gemaakt van lapis lazuli, een halfedelsteen. In de 16e en 17e eeuw was ultramarijn kostbaarder dan goud. Schilders gebruikten het bijvoorbeeld voor de mantel van Maria.

Monochroom betekent van één kleur.

Sponzen zijn dieren zonder zenuwen en spieren. Ze leven in zeeën en oceanen, soms ook in zoet water. Ze hebben geen organen en plakken vast aan hun leefplek.

Onderwerp 3

Zo gedaan

Oeps! Twee verschillende sokken. Een groene en een blauwe. Ach ja, kan gebeuren als je in het donker denkt twee dezelfde sokken aan te trekken. In het donker lijken de gewone dingen ineens anders. Je kleren over een stoel gehangen? Net een donker monster... Waar zijn de kleuren in het donker? Uitgegumd? Opgeslokt?

Je moet maar geloven dat die knalrode bal in het pikkedonker ook nog knalrood is; zien kun je dat niet.

Doen

Zoek een donkere ruimte vol gekleurde spulletjes. Je kledingkast, de materiaalkast op school, je verduisterde klaslokaal. Welke kleuren zie je nog goed? Welke kleuren lijken verdwenen?

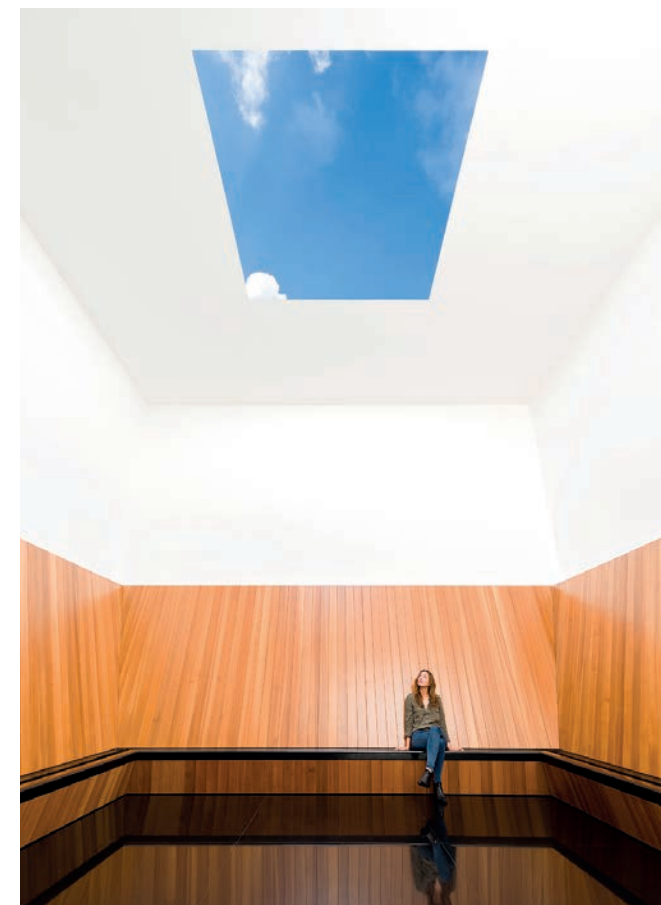
Hocus pocus, pilatus, pas! Licht aan en alle kleuren zijn weer terug. Met licht lijkt je te kunnen toveren.

Kijk naar licht en kleur

Waar komt ons licht vandaan? Waar is de zon als de lucht helemaal grijs is? Stel je voor: je hebt een dakraam. Bedenk dan dat het raam de lijst is rondom een kunstwerk van de lucht. Een prachtig kunstwerk, dat dag en nacht verandert en nooit hetzelfde is. Geen dakraam? Maak van je handen een lijstje en vang daarmee een stukje van de lucht.

Of kijk naar

James Turrell, Skyspace, 2016

Je ziet

Ruimte met vierkante opening in het dak, waar je recht omhoog naar de lucht kijkt. Bij slecht weer is het dak gesloten en kun je een

lichtprogramma zien dat Turrell speciaal voor deze ruimte heeft gecomponeerd.

Museum Voorlinden, Wassenaar

Zomaar een open gat in het dak van een museum. Je kunt er beschut op een bankje zitten en kijken naar de prachtige luchten die vanzelf voorbijkomen. Sommige luchten zijn een beetje saai en als er regen uit valt, zit je ook niet helemaal droog. Geen probleem. Het dak gaat dicht en de kunstenaar James Turrell (1943) speelt hier met licht. Je krijgt dan de allermooiste kleuren te zien. Wow!

Een ander gat

Daarvoor moet je naar Rome, naar een rond gebouw dat al heel oud is: het Pantheon. In het

midden van de koepel zit een rond gat, het lijkt wel een oog naar de hemel. En als het regent? Dat gat gaat nooit dicht, het regent gewoon naar binnen en dat ziet er prachtig uit.

Het Pantheon is een Romeinse tempel die al meer dan 2000 jaar oud is. Na een brand is de tempel herbouwd in het jaar 80. Daarna sloeg de bliksem nog een keer in en werd de tempel verwoest. Nu ziet de tempel er nog bijna net zo uit als in 125, toen de tempel deze ronde vorm kreeg. Het ronde gat noem je oculus, dat betekent oog.

Beetje meer

Nog meer zien?

Kijk dan naar

Olafur Eliasson, The weather project, 2003

Installatie van een halfrond scherm, een plafond van spiegels en kunstmatige nevel om de illusie van een zon te creëren.

Aan het plafond opgehangen aluminium frames met spiegelfolie om een gigantische spiegel te creëren die het volume van de hal visueel verdubbelde - samen met het halfronde scherm dat aan de verre muur was gemonteerd. Verlicht door ongeveer 200 mono-frequentie lampen, vormen de halve cirkel en de weerspiegeling ervan een enorme zonsondergang, die te zien was

door de kunstmatige mist die de ruimte binnenstroomde. Door naar het einde van de zaal te lopen, konden bezoekers zien hoe de zon was geconstrueerd en was de achterkant van de spiegelstructuur zichtbaar vanaf de bovenste verdieping van het museum.

(foto: Tate Photography (Andrew Dunkley & Marcus Leith)).

Turbine Hall, Tate Modern, London

Vragen

Heb je de zon weleens echt gezien? Niet kijken! Nooit in de zon kijken, want dat is slecht voor je ogen. Je kunt wel kijken naar de zon die in de verte opkomt of 's avonds ondergaat in de zee, vaak met prachtige kleuren. De zon zorgt voor ons daglicht en laat ons alle kleuren zien. Wat is licht? Een goeie vraag!

Langer kijken en meer weten?

Zonder onze zon is de aarde onbewoonbaar. De zon geeft licht, warmte, leven en kleur. Zonder zon ook geen weer. Olafur Eliasson (1967) haalt de zon binnen in een enorm grote hal van een museum. In die gele zon kun je wél kijken, alsof je er heel dichtbij bent. Veel bezoekers gaan op de grond liggen om zo omhoog te kijken naar die prachtige binnenzon. Bovendien zien ze zichzelf weerspiegeld. Nu kun je deze zon alleen nog op foto's en filmpjes bekijken.

Alle tijd

Nog een kunstenaar die ons naar de lucht en het weer laat kijken.

Spiegel de lucht

Anish Kapoor, Sky Mirror (voor Hendrik), 2017

Roestvrij staal

650 x 250 cm op sokkel van rvs in vijvertuin (ontwerp Sophie Walker), De Pont Museum, Tilburg

Je kunt op televisie naar het weerbericht kijken en luisteren of de buienradar checken. Mooier is het om te kijken naar de lucht. De lucht laat ook zien welk weer het is of gaat worden. Soms komen zon en regen tegelijk in beeld. Dan bof je en zie je de regenboog met alle kleuren. Anish Kapoor maakt een spiegel voor de lucht. Weer eens iets anders dan naar jezelf kijken.

Doen

Verzamel spiegels en spiegeltjes die je buiten op de grond kunt leggen. Ook glimmende potten en pannen spiegelen. Zo spiegel je de lucht en het weer. Spiegelen alle spiegels dezelfde afbeelding? Hoeveel kleuren zie je?

Als de zon schijnt...

... kun je ook zelf een regenboog maken. Sta met je rug naar de zon, maak met een tuinslang een fontein waar de zon doorheen schijnt. Met een beetje geluk zie je dan een regenboog.

Maak eens een schilderij van de lucht.

Of doe een Kinderkunstopdracht

4. Gekleurd water

6. Wie kleurt de hemel na de donkere nacht?

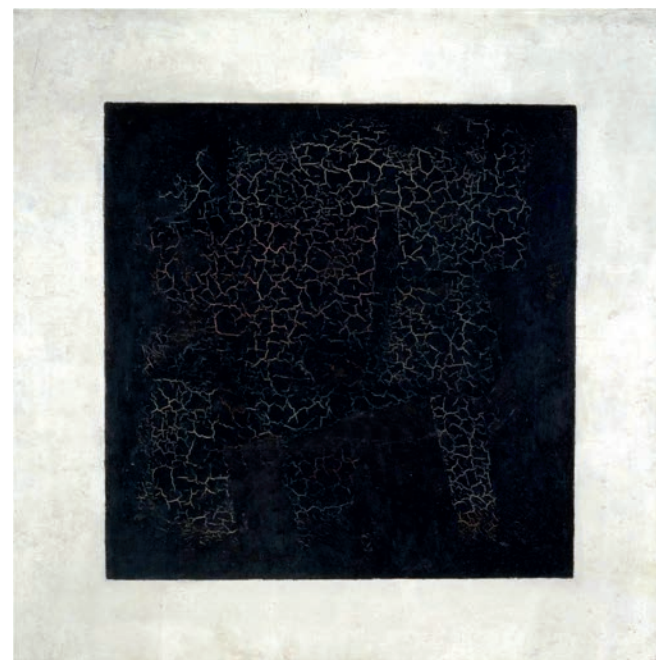

Onderwerp 4

Zo gedaan

Kijk naar witte kunst en een zwart vierkant. Zwart-wit. Beetje saai? Dat valt wel mee. Zwart is eigenlijk geen kleur. Zwart doet het zonder kleur, alsof er geen licht is. Dat maakt zwart spannend en geheimzinnig.

En hoe zit het met wit? Wit is dan wel weer een kleur, maar dan een kleur zonder kleur. Wie snapt het nog? Pikzwart en oogverblindend wit. Kunstenaars weten er alles van.

Je ziet

Kazimir Malevich, Zwart suprematistisch

vierkant, 1914/1915

Olieverf op doek, 79,5 x 79,5 cm, Tretiakov Gallery, Moskou

Vragen

Saaï? Of toch wel spannend?

In ieder geval hebben zwart en wit elkaar hier nodig om gezien te worden. Eerst is wit alleen en daarna schildert Kazimir Malevich (1879–1935) het zwart eroverheen.

Zie je echt alleen zwart en wit?

Waarom vind je dit een gelukt schilderij? Of waarom vind je het juist mislukt? Welk gevoel heb je bij dit zwarte vierkant?

Doen

Maak zelf een schilderij met alleen zwart en wit. Heel lastig om het wit en zwart – bijna – niet te laten mengen. Werk met geometrische vormen.

Beetje meer

Meer weten over dit zwarte vierkant

Als Kazimir Malevich zijn eerste zwarte vierkant schildert – hij maakt er uiteindelijk vier – heeft nog niemand zoiets gezien. Een schilderij dat niets betekent en er alleen maar is. Of betekent het toch meer? Als de kunstenaar zijn kunstwerk voor het eerst laat zien – in 1915 – hangt hij het boven in de hoek van de zaal.

Precies op de plek waar in Russische orthodoxe huizen de plaats is om een icoon op te hangen. Met deze plek laat Kazimir Malevich zien dat zijn zwarte vierkant minstens zo belangrijk is. Een iconisch kunstwerk is het zeker.

Kijk naar zijn rechthoekige schuine vlakken
Hij heeft geen moeilijke woorden nodig. En ook weinig kleur. Aan wit heeft hij genoeg.

Vragen

Wat zie je hier?
Zwart en wit? Zwart-wit? Of toch alleen wit?
Leg de titel maar eens uit: Rechthoekige Schuine Vlakken.

Meer weten over Jan Schoonhoven

Jan Schoonhoven (1914–1994) is ruim veertig als hij zijn eerste witte reliëfs maakt, waarmee hij later zo beroemd wordt. Hij gebruikt simpele materialen, zoals ribkarton, wc-rollen en papier-maché. Hij doet niet zomaar wat, maar bedenkt nauwkeurige, geometrische vormen, die hij in elkaar knutselt en als een patroon op een stevige ondergrond plakt.

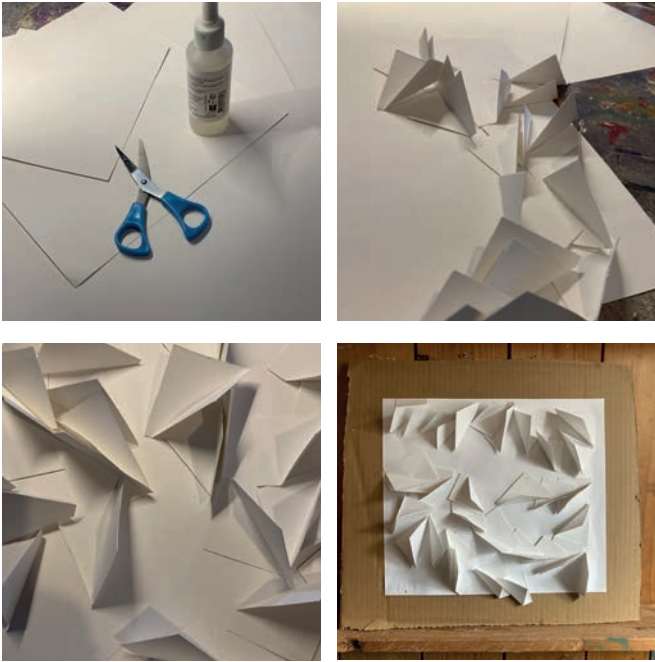
Doen

Maak een reliëf

Kies een stevige ondergrond van board of karton. Van (rib)karton knip je geometrische vormpjes. Probeer eerst even uit wat je leuk vindt. Vierkantjes, driehoeken met of zonder vouw. Jan Schoonhoven werkte zelf ook met ribkarton. De ribbels – reliëf – hebben een richting waarmee je kunt spelen.

Wat ook kan

Knip van stevig wit tekenpapier geometrische figuurtjes en vouw ze dubbel of schuin of wat toevallig mooi is. Lijm de gevouwen figuurtjes met één vlakje op een stuk wit karton en zie wat het licht doet.

Of doe een Kinderkunstopdracht

2. Maak je eigen mozaïek
3. Colorfields

Woordenboek

Het zwarte vierkant is het begin van het **suprematisme**. Zie je het woord super in dit woord? Een vorm van abstracte kunst, waar het vooral gaat om gevoel bij geometrische vormen, zoals een vierkant en bij pure kleuren, zoals zwart en wit.

Binnen het christendom is **orthodox** een van de drie stromingen – naast katholiek en protestant. De Russisch-orthodoxe kerk is de belangrijkste kerk in Rusland.

Iconen worden op hout geschilderd en zijn afbeeldingen van Christus, Maria of andere heiligen. Ze hebben een belangrijke plaats in het oosters-orthodoxe geloof, zoals in Rusland.

(vorige bladzijde) Fragment van de Moeder Gods Vladimirskaja, Byzantijnse icoon (12e eeuw). Deze icoon is een van de meest vereerde iconen in Rusland.

Een **iconisch schilderij** staat symbool voor een bepaalde tijd, een gebeurtenis, een stroming. Zo is het zwarte vierkant iconisch voor het suprematisme.

Een **reliëf** is een driedimensionale afbeelding. Het reliëf is aan de achterkant meestal plat. Een reliëf kan ook een beeldhouwwerk zijn.

Onderwerp 5

Zo gedaan

De kleur van metaal doet ertoe. We zijn er gek op. Wie wil er geen gouden medaille winnen? Of zilver? Nou ja, brons is ook oké. Er bestaat zelfs kleding die lijkt van metaal. Metallic, zeg je dan. Hou je van geschiedenis? Dan moet je eens kijken naar wat ridders te paard droegen. Harnassen van ijzer! Loeizwaar. Een maliënkolder is ook zoiets, gemaakt van honderden ijzeren ringetjes, bedoeld om een scherp zwaard tegen te houden. Met edelmetalen, zoals goud en platina, laten mensen meer zien dan alleen maar iets moois. Het laat zien dat je rijk en misschien ook wel belangrijk bent. Ons eigen blingbling is meestal nep.

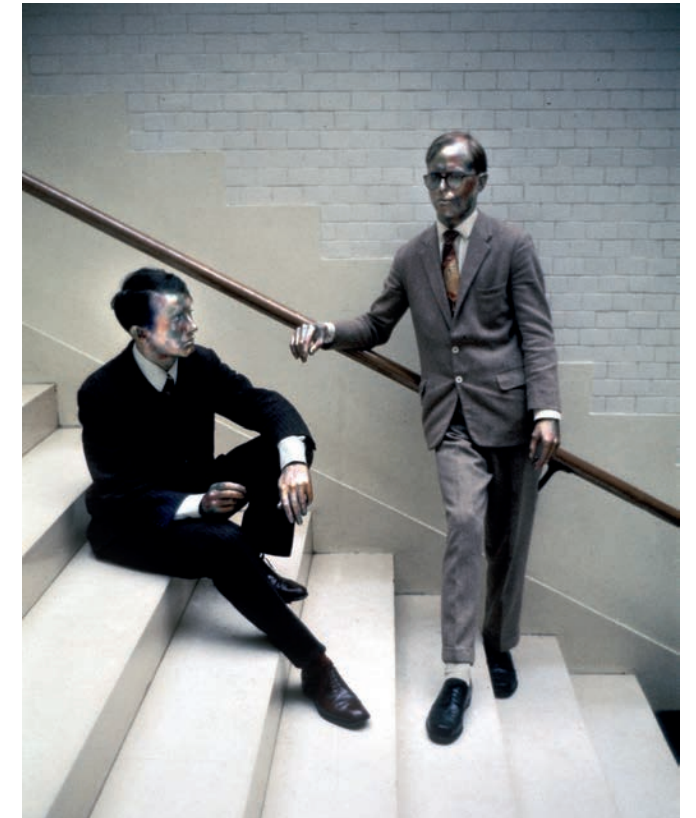

Kijk naar de kleur van metaal

Je ziet

Gilbert and George, *Levend standbeeld*, 1969

Performance, Stedelijk Museum Amsterdam, november 1969

Vragen

Wat zie je eigenlijk? Twee beelden van mannen of twee mannen als beelden? Hoe kunnen deze mannen – ze heten 'Gilbert (1943) and George (1942)' – eruitzien als van metaal? Ze bewegen vijf uur lang niet... of toch? Knippert er misschien een oog? Waarom zitten ze in hun deftige, ouderwetse pakken gewoon op de trappen van het Stedelijk Museum in Amsterdam?

Gilbert & George, Living Sculpture, Stedelijk Museum, 15 november 1969.

Ad Petersen, 1969, 38, 26, 1/5, barietdruk, HMA-2000-28

Wat zou jij doen of zeggen tegen 'Gilbert and George' als jij hier zou lopen? Zou je naast hen durven zitten?

Doen

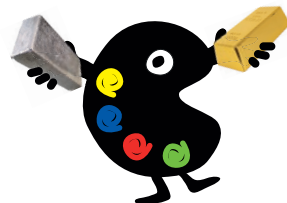
Kijk eens om je heen, zie je metaal? Oorbellen en ringen doen ook mee. Kun je zeggen welke kleur metaal heeft? Heb je metallic verf? Maak daarmee dan een schilderij. Mooi op zwart papier. Er zijn ook stiften en potloden waarmee je goud, zilver en brons kunt tekenen, schrijven en kleuren.

Er bestaat metaalkleurige schmink, die veilig is om te gebruiken. Ongeparfumeerd en glutenvrij. Versier jezelf en elkaar daarmee. Mooie sieraden, hoofdbandjes, je naam in prachtige letters.

Wie kan hiermee het langst doodstil blijven? Dus zonder te verzitten, te lachen, te praten... De winnaar is?

Weetje

Is lood zwaarder dan goud? Lood is dan wel loodzwaar, toch is goud zwaarder. Dit moet je maar geloven, want bijna niemand heeft genoeg goud om te kijken of een toren van een kilo goudblokjes echt veel hoger is dan een toren van een kilo even grote blokjes lood. Goud is ongeveer dubbel zo zwaar als lood. Een gouden kroon dragen? Dat is niet zo fijn. De kroon waarmee de koningen en koninginnen van Engeland gekroond worden, weegt meer dan twee kilo. Dat is heel wat.

Beetje meer

Langer kijken en meer weten?

Kijk nog eens naar deze twee bronzen mannen. Het zijn kunstenaars. Wat ze hier laten zien is een soort toneelstukje, een performance als levende beelden. Een beeld van echt brons is kostbaar en heel zwaar. Is dit kunst? Ja, de mannen maken kunst van zichzelf. Ze zijn kunst. Van de mannen zelf is nooit een bronzen beeld gemaakt voor in een museum of buiten in het park.

Alle tijd

Een beeld van brons?

Misschien ken je deze?

Thomas J. Price, Moments Contained, 2022-2023

Brons, 363 cm, BKOR archief, fotograaf Jannes Linders, Stationsplein, Rotterdam

Liever een beeld van goud? Kijk dan naar dit masker van farao Toetanchamon, meer dan drieduizend jaar oud. Gouden dodenmasker van Toetanchamon in Het Egyptisch Museum van Cairo. Een wereldberoemd kunstwerk waarvoor de mensen in de rij staan.

Kijk hier nu eens naar. Geen brons, geen goud, maar het veel goedkopere aluminium.

Je ziet

Thomas Schütte, Große Geister (Grote Geesten), nrs. 4, 5 1997 - nr. 14 1998
Gepolijst aluminium, 246 x 187 x 112 cm, 238 x 200 x 131 cm
250 x 100 x 110 cm, De Pont Museum, Tilburg

Vragen

Loop je door een museum en dan sta je ineens bij deze enorme beelden. Wat denk je dan? Ze zijn gemaakt door een mens, maar zijn de beelden ook bedoeld als mensen? In ieder geval zijn ze een stuk langer dan een gewoon mens. Je voelt je klein, tussen deze reusachtige figuren. Waar komen ze vandaan en waarover zouden ze het hebben?

Weleens gehoord van Michelinmannetjes? Sommigen vinden dat deze beelden daarop lijken. Wat vind jij? Wat zijn de verschillen?

Meer weten

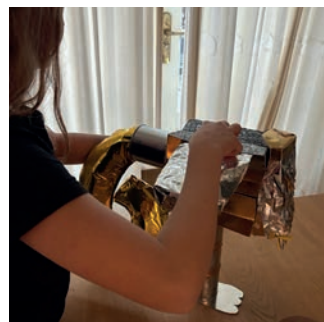
Drie enorme, glimmende beelden. Alsof iemand uren heeft staan poetsen om ze zo te laten glimmen. Ze spiegelen zo goed, dat je ze nauwelijks kunt aankijken. Daarvoor zijn ze ook te groot, maar ze weerspiegelen vooral jou en de omgeving. Hun ogen zijn donkere holletjes die niets lijken te zien. Kunstenaar Thomas Schütte vormt zijn beelden eerst van klei en als hij tevreden is, worden ze veel groter nageemaakt in aluminium of een ander metaal.

Doen

Maak een beeldje van zelfhardende klei. Wat wil je maken? Een mens, een dier, een ding? Als het af en opgedroogd is, kun je het 'inpakken' met stukjes aluminiumfolie die je zo glimmend mogelijk gladstrijkt. Beschilderen met metaalkleurige verf kan natuurlijk ook.

Meer doen

Verzamel metaalkleurig verpakkingsmateriaal. Koffieverpakkingen, goudkleurige kartonnetjes, binnenstebuiten gekeerde chipszakken, blikjes en wat je nog meer vindt. Vul de zakjes met rommeltjes en plak of niet ze dicht. Maak met al die onderdelen een beeld

door alles aan elkaar te binden, te plakken of te nieten. Lijkt je beeld ergens op of is het zomaar vanzelf mooi?

Woordenboek

Metallic is een woord dat je gebruikt voor iets dat er metaalachtig en glanzend uit ziet. Soms zelfs klinkt als metaal.

Een **maliënkolder** is een beschermend vest. Maliëns zijn aan elkaar geklonken ijzeren ringetjes en een kolder is een vest. Tegenwoordig heb je het over een kogelvrij vest.

Edelmetaal roest niet, verkleurt niet en blijft er altijd even mooi uitzien. Ben je een sieraad beu? Laat het omsmelten en je hebt gewoon weer een klompje goud of platina om iets nieuws mee te maken. Je snapt het al: edelmetaal is kostbaar.

Je noemt een actie een **performance** als een of meer kunstenaars iets doen of maken waarbij publiek aanwezig is. Meestal in een museum. Zo'n kunstwerk is tijdelijk. Je hebt geluk als je erbij kunt zijn. Anders moet je het doen met foto's of filmpjes.

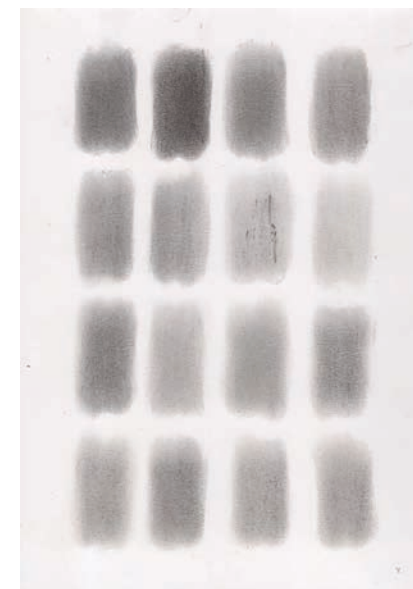
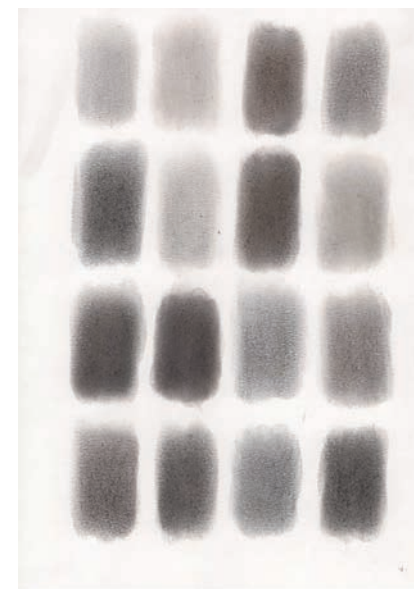
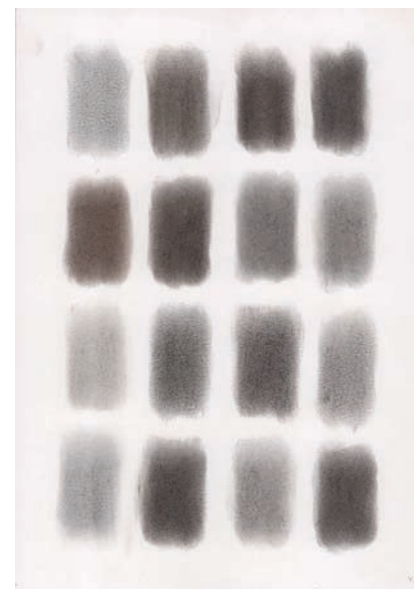

Onderwerp 6

Zo gedaan

Je zal maar een grijze muis zijn. Dan vindt iedereen je saai. Maar grijs is helemaal niet saai. Grijs is er in honderden tinten. Grijs is meer dan het mengen van wit met een beetje zwart. Als je nooit stofzuigt of met een stofdoek door de kamer gaat, wordt alles uiteindelijk grijs. Stof laat een steeds dikker wordend

grijs laagje achter op tafels, stoelen, dozen, spulletjes. Tot alle kleur verdwenen lijkt. Veeg eens met een wit doekje over een laagje stof. Welke kleur zie je? Precies: grijs. Wil je weten wat stof is? Zoek maar op! Brrrr...

Kijk naar grijs, maar is dat ook een kleur?

Je ziet

herman de vries, de as van vreugde (ashes of joy), 2014

As, gewreven op papier, serie, 48 monsters uit de haspijp. Gesigneerd (met initiaal) op de voorkant van elk vel (grafietpotlood) met de titel 'ashes of joy', gesigneerd en gedateerd op de achterkant + nummer I op het eerste vel en gesigneerd 'herman de vries 2014' op het derde vel

Vragen

Ooit een saaier kunstwerk gezien? Kijk dan nog maar eens goed. $4 \times 4 = 16$ vlakjes grijs. Meer dan zwart en wit. Wat denk je te zien? Is alles even grijs? Kun je bedenken waar herman de vries dit kunstwerk gemaakt heeft? Het kunstwerk heet 'de as van vreugde'. Het grijs komt dus van as. As van een vuurtje waar de kunstenaar blij van werd. Zo maakt hij drie vellen met totaal 48 uitgewreven vlakjes as.

Doen

Misschien mag het een keer: vuurtje stoken in een houtkorf en kijken wat er gebeurt.

Na een kleurig houtvuur – al dan niet in een open haard – blijft er uiteindelijk as over.

Van heel licht, bijna wit, tot donker, bijna zwart, grijs. Stoere takken en houtblokken verbrossen als ze verbrand zijn en je ze aanraakt. Zorg dan wel dat het afgekoeld is!

Met lapjes stof – als je geen vieze vingers wilt – wrijf je met de restjes as vlakjes of figuren op wit papier. Lukt het om verschillende tinten uit te wrijven?

Als je met elkaar 10 x 16 vlakjes wrijft, kun je ondertussen de tafel van 16 oefenen.

Vind je die grijze vlakjes nu nog saai? Wat is voor jou de fijnste herinnering bij dit werk?

Meer doen

Heb je weleens getekend met houtskool? Moet je eens proberen en dan vooral door de lijnen uit te wrijven of juist donker te laten. Lekker experimenteren en dan zie je vanzelf wat je goed gelukt vindt.

Beetje meer

herman de vries (1931) – geen hoofdletters, want alle letters zijn gelijkwaardig – leeft in en met de natuur en dat zie je terug in zijn kunst. Met al zijn zintuigen en het liefst in z'n blootje wil hij de natuur ervaren. Geen probleem, want hij woont midden in een eigen bos. Waar de natuur haar gang mag gaan, ordent herman de vries de natuur in rijtjes, hoopjes, woorden en wrijfsels. De natuur is als zijn atelier.

Alle tijd

Kijk nu naar het grijs van Hans Op de Beeck. Dit is een afbeelding in kleur.

Hans Op de Beeck, Timo (knikkers), 2018

Polyester, glas, coating, 62 x 58 x 62 cm

Vragen

Waarom zie je dat dit toch een kleurenfoto is?

Timo knikkert. Wat kun je over hem vertellen?

Welke kleuren denk je te zien?

Hoe zou de wereld in het grijs er voor jou uitzien? Wat maakt grijs voor jou bijzonder?

Langer kijken en meer weten?

De grijze beelden van Hans Op de Beeck (1969) lijken bevroren in de tijd. Alle kleur is weg, ze lijken stil te staan. Ook al wil Timo de knikker doelgericht wegschieten, het gebeurt niet.

Kijk nu eens naar dít beeld.

Nou ja, het is geen beeld. Het is de overgebleven

en uitgegraven afdruk van een man die bijna 2000 jaar geleden verrast werd door de uitbraak van een vulkaan, de Vesuvius. Hij lag misschien te slapen en is nooit meer wakker geworden.

Zo kunnen we hem nog steeds zien. Na de uitbarsting daalde grijs stof neer op Pompeï.

Alle kleur was verdwenen.

Gelukkig is de echte Timo nog altijd springlevend maar al wel jaren ouder dan toen dit beeld van hem gemaakt werd.

Doen

Maak een tekening van jezelf in het grijs.

Gebruik daarvoor tekenpotloden. Die heb je van heel hard – lichtgrijs – tot bijna zwarte, zachte potloden.

Meer doen

Maak een grijze kijkkast. Schilder kartonnen doosjes aan de binnenkant grijs – meng daarvoor verf. Stapel ze op elkaar en maak ze aan elkaar vast.

Met grijze klei kun je allerlei voorwerpjes en figuurtjes maken. Zet ze daarna in de grijze kast. Je eigen tentoonstelling! Vind je grijs toch te saai? Schilder dan de boel in vrolijke kleuren.

Of geloof je dat het de kabouters zijn die daar hun goud verstoppen? Interessanter is de regenboog als misschien wel het allermooiste natuurverschijnsel. Je hebt een regenbui nodig en tegelijkertijd de zon die schijnt. Het licht van de zon schijnt door de regendruppels in de lucht en dan gebeurt het: het felle licht dat door de regendruppels schijnt, wordt 'gebroken'. En dan zie je een gekleurde boog van regendruppels in de lucht.

Kijk naar deze regenbogen

Je ziet

Maria Roosen, Turn Magdalena, turn!, 2021
Hout, gespiegeld glas, acrylverf en een draaiplateau, 290 cm hoog

A photograph of a rainbow-colored beaded necklace hanging on a white wall. The necklace is made of small, round beads in a variety of colors including red, orange, yellow, green, blue, and purple. It is suspended by a white cord. To the right of the necklace is a portion of a stone pillar or column.

Vragen

Beetje meer

Langer kijken en meer weten?

A bronze statue of a standing figure, possibly a deity or historical figure, displayed in a museum setting. The figure is covered in a textured, leaf-like or fur-like material. The statue is positioned on a circular platform, surrounded by a glass railing. The background shows museum displays and a staircase.

Vragen

Zie je hoe de gekleurde haarstrengen van Maria Roosen lijken op die van Donatello? Maria Roosen en Donatello kozen beiden voor hout. Hout van een boom waaronder ooit mensen en dieren konden schuilen.

Word je verdrietig van deze beelden of troosten ze ook een beetje?

Nu weer vrolijk worden

Kijk nog een keer naar de regenboog die lacht.

Maria Roosen, Regenboog (Smile), 2015

Glas, koord, 80 x 220 x 10 cm, Galerie Fons Welters

Vragen

Is deze lachende regenboog nog wel een boog?
Wat is er gebeurd?

Doen

Wie kent de kleuren van de regenboog?

Als je drie kleuren verf neemt – rood, geel en blauw – kun je daarmee alle kleuren van de regenboog mengen. Probeer maar!

Met deze kleuren schilder je een blad vol bogen, boogjes, paraplu's, schuilhutjes of wat je zelf mooi vindt.

Maak een regenboogkleurenverzameling van dingetjes die je vindt tussen je speelgoed, in huis, op school, op straat. Denk aan blokjes, knopen, papiertjes, potloden, kralen, krijtjes, fiches. Maak hier iets moois mee en fotografeer het voordat je alles weer opruimt.

Of maak een kinderkunstopdracht

1. Lang leve de kleur!
3. Maak je eigen mozaïek
4. Gekleurd water
5. Vrolijk Palet!

Onderwerp 8

Zo gedaan

Doet je huidskleur ertoe? Nee, natuurlijk niet. Iedereen heeft z'n eigen huidskleur en die heb je nu eenmaal niet voor het kiezen. Het zijn je ouders die zorgen voor je huidskleur. Gratis en voor niets!

Maar toch... huidskleur is nog altijd voor veel te veel mensen een reden om te discrimineren. Word je gediscrimineerd, dan word je ongelijk behandeld, word je achtergesteld. Word je gediscrimineerd vanwege je huidskleur, dan noem je dat racisme.

Op school moet je je veilig voelen en moet je veilig zijn. Discriminatie en racisme horen niet binnen de schoolmuren – overigens ook niet daarbuiten. Wel moet je erover praten als het toch gebeurt.

Kijk nu naar een zelfportret

Je ziet

Zanele Muholi, Ntozakhe II, Parktown (zelfportret), 2016

Silver gelatin print, © Zanele Muholi, Courtesy of Stevenson, Cape Town/Johannesburg and Yancey Richardson, New York

Vragen

Deze Zuid-Afrikaanse kunstenaar laat op deze foto zichzelf aan de wereld en nu ook aan jou zien. Wat laat Zanele Muholi vooral zien?

Je ziet een trotse vrouw. Waarom en waarop is Zanele Muholi trots?

Kun jij ook zo kijken? Waar ben jij trots op?

Is het haar wel echt haar of... zijn het sponsjes uit het keukenkastje?

Beetje meer

Langer kijken en meer weten?

Zanele Muholi (1972) is geboren in Zuid-Afrika toen apartheid het leven van de Zuid-Afrikanen nog bepaalde. In dit beeld wordt de nadruk gelegd op de huidskleur, die hier zwarter dan zwart is. De jonge Zanele is kapster en houdt zich bezig met mode, totdat ze de kans krijgt opgeleid te worden tot fotograaf. Zo komt alles samen in haar werk. Nee, niet alles. Als je haar werk beter leert kennen, zie je dat ze vooral opkomt voor zwarte vrouwen, in het bijzonder vrouwen die van andere vrouwen houden of transgender zijn.

Zanele Muholi voelt zich geen 'hij' en ook geen 'zij'. Meer iets daartussenin, allesomvattend. Nou, dan zeg je gewoon 'hen' tegen Zanele.

Kijk nu naar dit schilderijtje

Kerry James Marshall. Een portret van de kunstenaar als een schaduw van zijn vroegere zelf, 1980

Ei tempera op papier, 20,3 x 16,5 cm, Museum of Contemporary Art, Chicago

Je kijkt opnieuw naar een schilderij dat gemaakt is door een zwarte kunstenaar en waarbij de huidskleur belangrijk is, al is het gezicht bijna onzichtbaar. Het ei tempera schilderij op papier is niet groter dan een boek. Schilderen met ei tempera is een oeroude techniek.

Vragen

Zie je een schaduw of meer?

Wil deze kunstenaar wel gezien worden?

Zie je wel een gezicht?

Wat vertelt het stukje van het onderhemd?

Nog een beetje meer

Langer kijken en meer weten?

De Afro-Amerikaanse Kerry James Marshall (1955) wil met zijn werk laten zien hoe mooi zwart is. Zijn voorouders zijn ooit slaaf gemaakt en hij en zijn familie worden door hun huidskleur nog altijd geconfronteerd met dit verleden. Zwart zijn in Amerika – en de grootste rest van de wereld – is een strijd om gelijkheid en rechtvaardigheid. De kunst van Marshall heeft altijd te maken met zwart zijn. Het werk van deze kunstenaar gaat ergens over. Ook dit kleine schilderij dat hij maakte toen hij 25 jaar oud was. Een portret in veel zwarttinten, maar met een brede witte lach en met een vrolijke spleet tussen de tanden. Waarom zijn witte mensen in de politiek, de

filmwereld, in reclames en in de mode nog altijd in de meerderheid? 'Black is beautiful' vindt Kerry James Marshall en hij heeft gelijk. Zijn kunstwerken zijn tegenwoordig behoorlijk groot en hangen in musea.

Alle tijd

Kijk nu naar een schilderij van een tijdgenoot van Rembrandt

Jasper of Jeronimus Beckx, Portret van Diego Bemba, 1640-1647

Olieverf op paneel, 75 x 62 cm, Statens Museum for Kunst, Kopenhagen

Met dit schilderij ga je terug in de tijd. De tijd dat de grachtengordel in Amsterdam gebouwd wordt voor de allerrijksten en een stad als Middelburg belangrijk en ook nog eens rijk is. Waar die rijkdom in de zogenoemde Gouden

Eeuw vandaan komt? Onder andere door de handel met de overzeese gebieden. Dit gebeurt gewelddadig en de oorspronkelijke bewoners worden uitgebuit. Het is een kleine groep die rijk wordt door de VOC/WIC en de macht in handen heeft. Er wordt niet alleen gehandeld in producten, maar ook in mensen. Ze worden tot slaaf gemaakt en moeten zwaar werk doen in een ander land op plantages. Ze krijgen er niet voor betaald en er wordt ook niet gevraagd of ze dit wel willen doen. Integendeel. Ze worden zwaar gestraft als ze niet doen wat gevraagd wordt.

Vragen

Ziet deze jonge man eruit als een tot slaaf gemaakte?

Wat vind je van zijn kleding?

Kun je bedenken naar wie hij hier opkijkt?

Bekijk de drie portretten naast elkaar. Wat valt je op?

Langer kijken en meer weten?

In de tijd van Rembrandt is er een kleine gemeenschap van zwarte inwoners in Amsterdam. Kunstenaars, ook Rembrandt, vragen deze mensen regelmatig als schildersmodel. Bijvoorbeeld voor koning Casper die de pasgeboren Jezus geschenken komt brengen.

De zwarte Congolese Dom Miguel Castro is een belangrijk man. In 1643 reist hij eerst naar Middelburg, waar hij zichzelf en zijn bedienden laat portretteren. Diego Bemba is een van deze bedienden. Daarna reist Dom Miguel Castro verder, naar Amsterdam. Het zijn niet altijd machtige, witte mensen die zwarte bedienden

hebben.
 Bijzonder is dat we weten hoe deze bediende heet: Diego Bemba.

Doen
 Praat eens met elkaar over je eigen huidskleur en wat je daarvan vindt.
 Je kunt een zelfportret maken waarin je huidskleur het belangrijkste is.

Nog meer tijd voor een lesje geschiedenis Slaven in Zeeland?
 Ga op zoek naar een antwoord en bedenk dan ook waarom er in Middelburg een slavernijmonument is.
 Op 1 juli worden daar kransen gelegd en wordt iedereen eraan herinnerd dat we op die dag Ketikoti vieren.

Waar is het slavernijmonument?
Balans, Middelburg
 Hedi Bogaers, Slavernijmonument, 2005
 Zwart, wit en rood graniet, onthulling: 2 juli 2005

Meer weten
 Het monument bestaat uit vier granieten zuilen. Twee witte en twee zwarte. Zie je die rode streep? Die staat symbool voor de zwarte én de witte mens, die allen een rood hart en rood bloed hebben. Daartussen is geen verschil.

Evenveel slaven als kinderkopjes?
 Door Liesbeth Labeur genummerd kinderkopje bij dit monument

Ze zeggen weleens dat er in Middelburg net zoveel slaven zijn verhandeld als dat er kinderkopjes zijn in de stad. Liesbeth Labeur is kunstenaar en wil in 2014 weten of dat klopt. Ze gaat op haar knieën 134.999 kinderkopjes nummeren. Ze eindigt het tellen en stempelen van de cijfers vlak bij het slavernijmonument, met vast en zeker zere knieën. Toch zijn er nog heel wat kinderkopjes ongenummerd gebleven. Helaas zijn alle cijfers inmiddels weggeregend of afgesleten.

Waarom 134.999? Middelburg en Vlissingen hebben samen 270.000 slaven verhandeld. In Middelburg minder dan in Vlissingen. Liesbeth nummert daarom 135.000-1: dat is minder dan de helft van 270.000.

Woordenboek
 Premier Hendrik Verwoerd – met Nederlandse voorouders – brengt in 1948 **Apartheid** in Zuid-Afrika. De zwarte Zuid-Afrikaanse bevolking wordt gescheiden van de witte bewoners. Tijdens de Apartheid heeft de witte minderheid de macht en worden de zwarten onderdrukt en als minderwaardig gezien. Apartheid duurt tot 1990.

Ei tempera maak je zelf door pigment te mengen met eigeel. Ei tempera droogt heel snel en kun je niet mengen. De kunstenaar moet het iedere keer opnieuw maken. Is ei tempera eenmaal goed opgedroogd, dan blijven de kleuren eeuwenlang helder en fris.

Ketikoti betekent 'ketenen gebroken'. Daarmee wordt het einde van de slavernij gevierd. In 1863 wordt de slavernij afgeschaft, maar in Nederland duurt het nog tien jaar voordat het echt zover is. Tot 1873 moeten de slaven blijven werken voor de rijke plantage-eigenaren. Ook in Nederland wordt Ketikoti gevierd.

Kinderkopjes zijn op maat gehakte brokken natuursteen. Er worden wegen mee aangelegd. Zo'n steen zou ongeveer de grootte van een kinderhoofdje hebben – maar meestal zijn ze een stuk kleiner.

6. Kleurenleer

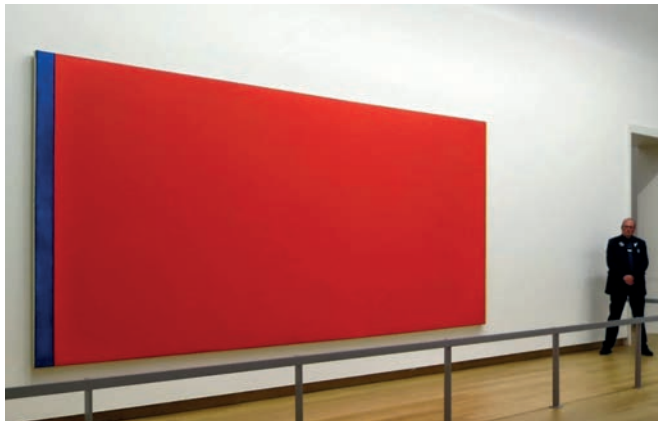
Leer over kleur, voor wie meer wil weten

Wij zijn de baas! Wij, rood, geel en blauw.

Maar dat is wel een beetje saai. Wat dacht je van oranje, groen en paars?
Haha, dan heb je de kleuren van de regenboog... bijna.

Is er iemand bang voor rood, geel en blauw?

Barnett Newman, Who's Afraid of Red, Yellow and Blue III, 1967-1968
Stedelijk Museum Amsterdam

Dit schilderij uit 1967 is 224 bij 544 cm groot en maakt deel uit van de collectie van het Stedelijk Museum in Amsterdam. Het werd in 1986 met een mes aangevallen door Gerard Jan van Bladeren en in 1991 gerestaureerd door Daniel Goldreyer. De restauratie kostte aanvankelijk zo'n 400.000 dollar, maar dat werd zwaar betwist door critici die beweerden dat subtiele nuances in de drie monochrome secties verloren waren gegaan en dat Goldreyer huisverf en een roller had gebruikt. Volgens critici was het schilderij twee keer vernield: eerst tijdens de aanval, en nog een

Primaire kleuren

rood geel blauw

Wij zijn prima! Primair, de eerste, de beste.

Secundaire kleuren

oranje paars groen

Oké, maar dan zijn wij aan de beurt. De tweede, second best, secundaire kleuren.

Complementaire kleuren

paars - geel
rood - groen
oranje - blauw

Geef ons maar een compliment, want wij zijn complementair en daar houden we van.

Contrastkleuren

Wat dacht je van licht en donker? Zwart en wit laten dat contrast het best zien.

Warme en koude kleuren

Weleens gehoord van koude en warme kleuren? Rood-oranje is warm. Blauw-groen is koud.

keer tijdens de restauratie. Goldreyer spande een rechtszaak met een eis van 125 miljoen dollar aan tegen de stad Amsterdam en het museum, waarin hij beweerde dat zijn reputatie was geschaad.

Vraag

Snapt iemand dat je boos kunt worden op een schilderij?

Over kleuren kun je veel leren: Primaire kleuren.

Als je ze mengt krijg je secundaire kleuren. Complementaire kleuren vullen elkaar aan en zijn samen op z'n mooist.

Regenboog

Altijd dezelfde volgorde: rood, oranje, geel, groen, blauw, paars (indigo), violet.
Zonlicht lijkt wit, maar als je met je rug naar de zon staat terwijl het ook nog regent, zie je dat het zonlicht breekt: de regenboog laat zich zien.

Mooie combi's

Kasper Bosmans, Juno Sospita en Coco (Silver Denarius), 2016
Sweater with medallions: Chanel and silver, Denarius dedicated to L. Roscius Fabatus (59 BC) in custom box with glass and metal stand (paint: boudoir blue), 91,5 x 86,5 x 68,5 cm

Viooltje

Violet is het Franse woord voor viooltje. Het is de kleur aan de rand van de regenboog, tussen rood en blauw in. En ultraviolet? Dat is een kleur die we met onze ogen niet kunnen zien. Zoiets als infrarood. Dat kunnen we ook niet zien.

Zeven kleuren?

Iemand heeft ooit bedacht dat de regenboog zeven kleuren heeft – er zitten nog een heleboel tinten tussenin. Het getal zeven is in de Bijbel een heilig getal. Misschien daarom. Of het is als een toonladder: do, re, mi, fa, sol, la, si. Zeven basistonen, zeven kleuren voor de regenboog.

7. Kinderkunstopdrachten, aansluitend bij het thema

Voor jong en oud, om samen aan te werken op school, bij de buitenschoolse opvang of thuis. Als het klaar is, kun je het resultaat vergelijken met een kunstwerk dat bij de opdracht is uitgekozen. Dat is meestal verrassend!

1. Lang leve de kleur!

Nodig

- Tekenpapier (vierkant), niet te groot, want dan ben je erg lang bezig
- Tekenpotlood
- Kleurpotloden, oliekrijt, aquarelpotloden of verf

Doen

Teken met een lange, golvende lijn een vel tekenpapier vol. Liever geen golvende lijn? Een hoekige lijn kan ook, of een heleboel grote en kleine cirkels, vierkanten of driehoeken door elkaar, als je maar een blad vol met grote en kleine vakken/vakjes hebt, die je vol gaat kleuren. Kies kleuren die elkaar leuk vinden. Je kunt ook zeggen: kleuren die er naast elkaar mooi uitzien. Met wit kun je kleuren lichter maken. Lukt het om het hele blad vol te maken?

Klaar? Kijk nu naar

Sonia Delaunay, Prismes électriques, 1914
Olieverf op doek, 250 x 250 cm, Centre Pompidou, Parijs

Vragen

Waarom lijkt jouw werk op dat van Sonia Delaunay of waarom juist niet?
Wat zijn jouw best gelukke kleurencombinaties?

2. Maak je eigen mozaïek

Nodig

- Gekleurde stukjes papier (neem ook pakpapier en zelf beschilderd papier voor de variatie)
- Tekenpapier (wit en/of gekleurd, zwart is altijd bijzonder)
- Krijt en/of viltstiften
- Schaar
- Lijm

Doen

Knip de papierresten in stukjes, alsof het mozaïek is: driehoeken, ruiten, vierkanten en rechthoeken. Groot en klein en het hoeft niet precies. Plak met de geknipte mozaïekstukjes een compositie op tekenpapier. Wil je ook cirkels? Gewoon doen!
Plak je blad zo vol mogelijk en stukjes mogen ook over elkaar heen geplakt worden. Kleuren die goed bij elkaar passen, maken het extra mooi.

Klaar? Kijk nu naar
Wassily Kandinsky, Verstummen (stil worden), 1924
Olieverf en inkt op doek, 55,3 x 49,3 cm. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam

Vragen
Wat deed Wassily Kandinsky wel, wat jij niet deed?
De titel is ‘stil worden’. Heeft jouw kunstwerk een naam?
Als je wilt, kun je met krijt of stiften je eigen mozaïek nog mooier maken, als je je laat inspireren door dit kunstwerk.

3. Colorfields

- Nodig**
- Tekenpapier in allerlei formaten om uit te kunnen kiezen
 - Verf, oliekrijt (vooral ook wit)
 - Stukken karton (van dozen) om de resultaten op te plakken
 - Lijm

Doen
Kleurvelden zie je vaak in het voorjaar als de bollenvelden in bloei staan. De gevallen bladeren in de herfst of het groene gras in de zomer zijn ook prachtig. Zelfs het grijs van een omgeploegde akker ziet er goed uit. Kies drie kleuren die jouw favoriet zijn en neem ook wit. Met verf en oliekrijt kun je deze kleuren goed mengen en wil je de tinten lichter? Dan doe je dat met wit. Probeer met je drie kleuren een aantal ‘kleurvelden’ vol te maken. Hoe meer velden, hoe mooier. Je kunt de kleuren mengen en met wit lichter maken. Werk je op één papier of pak je liever meerdere velletjes? Zijn jouw kleurvelden lekker strak, of juist fijn buiten de lijntjes? Plak de resultaten op een stuk karton.

Klaar? Kijk nu naar
Kasper Bosmans, Coco, Chain (She loves Pink. Juicy Details, Guave Jelly, Starlet Pink, High Maintenance, Little Princes), 2016
Gouache en zilverstift op populieren paneel, 153, 7 x 177,8 x 3,5 cm

Mark Rothko, Zonder titel, 1958
Olieverf op aquarelpapier, gemonteerd op hardboard, ShootArt Mobile 1/Copyright . © 2023 Kate Rothko Prizel en Christopher Rothko

Vragen
Op welk ‘colorfield’ lijken die van jou het meest?
Hoeveel kleuren heb je meer gemaakt dan de drie waarmee je begon?
Kun je een naam bedenken voor jouw kunstwerk?

4. Gekleurd water

- Nodig**
- Potjes ecoline
 - Pipetjes (te koop bij de drogist)
 - Schone glazen (jam)potjes
 - Roerstaafjes
 - Gietertjes met water
 - Lege emmer

Doen
Zet in ieder potje ecoline een schoon pipetje en vul schone glazen en jampotjes met water. Druppel voorzichtig een paar druppeltjes ecoline in het water en kijk wat er gebeurt. Zet het pipetje wel steeds terug in het goede potje. Zo blijft de ecoline schoon. Druppel ook verschillende kleuren in eenzelfde potje. Met een roerstaafje kun je nieuwe kleuren mengen en daarin weer druppelen. Doe vooral wat je mooi vindt! Gooi de jampotjes en glazen leeg in de emmer en begin opnieuw en dan weer opnieuw en dat net zo vaak totdat je het beu bent, of omdat het tijd is.

Klaar? Kijk nu naar
A.D. Copier, Unicum, 1989
Glas, 17 x 24 x 24 cm, Uitvoering Studio Oude Horn

Vragen

Waarom lijken water en glas zo op elkaar?
Wat heb je allemaal ontdekt?

5. Vrolijk Palet!

Nodig

- Karton
- Viltstift
- Verf (rood, geel, blauw, wit, drupje zwart)
- Kwasten, water en doekjes om de kwasten tussendoor schoon te maken
- Scherpe schaar of mesje (en hulp daarbij)

Doen

Ons eigen Kinderkunstweekpaletje staat altijd klaar met kleuren om te mengen. Wat eigenlijk het gat is voor de duim van een kunstenaar, is bij Paletje een oog. Paletje heeft ook armen en benen. Die hebben jullie niet nodig. Teken met viltstift op een groot stuk karton de vorm van een palet, met daarin een rondje voor het 'oog'. Snijd het palet uit of laat iemand anders dat voor je doen. Spuit wat hoopjes verf op het palet en probeer daarmee zoveel mogelijk verschillende kleuren te mengen. Bedenk welke kleuren je vooral wilt mengen. Het gaat niet om een voorstelling. Meng je boskleuren? De kleuren van een kermis of een snoepwinkel?

Tip:

Wil je net als Paletje ook armen en benen? Knip ze van karton en maak ze vast met splitpennen.

Klaar? Kijk nu naar

Jim Dine, Vrolijk Palet, 1969
Mixed Media, 152 x 102 cm, Museum Ludwig, Keulen

Vragen

Is jouw palet net zo vrolijk als dat van Jim Dine?
Heb je de kleuren kunnen mengen zoals je dat vooraf bedacht hebt?

6. Wie kleurt de hemel na de donkere nacht?

Nodig

- Papier (eventueel aquarelpapier)
- Verfspullen (eventueel aquarelverf)
- Water om de verf te verdunnen

Doen

Stel je voor: iedere ochtend gaat er een godin langs de hemel die het donker van de nacht met haar vingers roze kleurt. Ze heet Eos, maar ze luistert ook naar haar bijnaam: met de roze vingers. Ze brengt de dag na de nacht. Eos is dan ook de dochter van het licht en de zus van zonnegod Helios en maangodin Selene. Een mooi verhaal en al heel oud. Het komt uit de Griekse mythologie. Daarom heeft nog nooit iemand haar gezien, maar je hebt vast weleens opgemerkt dat de lucht 's ochtends soms prachtig gekleurd is. Probeer net als Eos de dageraad – zo noem je het begin van de dag – te schilderen. Kies kleuren die je daarbij volgens jou nodig hebt. Misschien wil je wel met roze verfvingers schilderen.

Klaar? Kijk nu naar
Willem de Kooning, Rozevingerige dageraad te Louse Point, 1963

Olieverf op doek, 207 x 181,5 cm, Stedelijk Museum Amsterdam

Vragen
Met welke kleur ben je jouw dageraad begonnen?
Heeft iemand een horizon geschilderd? Alsof het een landschap in de ochtend is?
Zou het schilderij van Willem de Kooning ondersteboven net zo mooi zijn?

7. Fel of pastel?

- Nodig**
- Papier (niet te groot)
 - Pastel- en/of oliekrijt
 - Verf

Doen
Je kunt een papier vol schilderen of kleuren met allerlei tinten en bij elkaar lijkt het misschien wel op een landschap of een wei vol bloemen. Met wit meng je kleuren minder fel, dat noemen ze dan pastel. Maak zo een landschap met de kleuren waarvan je houdt. Heeft je landschap een horizon of kijk je vanuit een vliegtuig omlaag? Doe wat je het liefst wilt.

Klaar? Kijk nu naar
Marc Mulders, Bloemenweide, 2011
Olieverf op doek, 200 x 150 cm, De Pont Museum, Tilburg

Dora Tuynman, Landschap met zon, 1957
Olieverf op doek, 92 x 112 cm, Foto Reyer Bernson

Vragen
Op welk kunstwerk lijkt dat van jou het meest en waaraan zie je dat?
Is het dag of nacht bij jou en zie je welk weer het is?

8. Een blauwe ruiter en een gele koe? Maak een feest van kleur!

- Nodig**
- Tekenpapier, allerlei formaten, meerdere kleuren
 - Teken en/of verfspullen
 - Potloden, viltstiften, lijm (facultatief)
 - En nog veel meer kleurige materialen die je erbij kunt gebruiken

Doen
Waarom zou je een klapproos rood schilderen en de lucht blauw? Of een klavertjevier groen en de zon geel? Doe eens lekker gek en schilder een blauwe ruiter op een gele koe of bedenk zelf iets vrolijks.
Als je op gekleurd papier werkt, geeft dat een vrolijk effect. De kleur van het papier kijkt dan tussen de verf of het krijt door en doet zo ook mee.

Klaar? Kijk nu naar
Wassily Kandinsky, Der blaue Reiter, 1903
Olieverf op doek, 55 x 65 cm, Stiftung Sammlung E.G. Bührle, Zurich

Franz Marc, De gele koe, 1911
Olieverf op doek, 140,5 x 189,2 cm, Solomon R. Guggenheim Museum, New York

Vragen

Twee kunstwerken waarover de mensen vroeger ‘oh’ en ‘ah’ riepen, omdat ze zoiets nog nooit gezien hadden. Hoezo, denk je?
Heeft jouw werk al een naam?

Rood beest
Vinz is vijf jaar. Hij schilderde dit rode beest en groen in de lucht. Omdat hij dat mooi vond.

8. Boodschappenlijstje voor een goede KKW

De KKW probeert, waar mogelijk, te kiezen voor duurzame materialen en het recyclen van ‘afval’. Met het volgende lijstje zijn bijna alle materialen in huis om de Kinderkunstopdrachten en de verwerkingsopdrachten te maken. Materialen met * zijn optioneel.

- Kosteloos:**
- (Rib)karton
 - Stukken board of karton – naturel
 - Dozen en doosjes
 - Schone, glazen (jam)potjes
 - Resten aluminiumfolie
 - Metaalkleurige verpakkingen (binnenstebuiten gedraaide chipszakken, koffiepakken, etc.)
 - Gekleurde stukjes papier (neem ook pakpapier en zelf beschilderd papier voor de variatie)

- Gereedschap en gebruiksmateriaal:**
- Spiegeltjes, spiegelende voorwerpen
 - Vuurkorf en hout*
 - Ecoline
 - Pipetjes (te koop bij de drogist)
 - Gietertjes
 - Emmers
 - Scharen

- Verbruiksmateriaal:**
- Gekleurd cellofaanpapier
 - Fluorescerende kleuren (verf, potloden, krijt)*
 - Metaalkleurige schmink*
 - (Zelfhardende)klei
 - Houtskool
 - Tekenpotloden van hard (H) tot zacht (B)
 - Tekenpapier (wit en/of gekleurd, zwart is altijd bijzonder)
 - Papier in diverse maten en/of kleuren om uit te kunnen kiezen
 - (Kleur)potloden
 - Stiften
 - Lijm/plaksel
 - (Olie)krijt
 - Kleurpotloden in alle huidskleuren
 - Verf materiaal

9. De KKW en het (voortgezet) speciaal onderwijs (so en vso)

Iedereen heeft wel een lievelingskleur en dan heb je ook nog je eigen kleuren. De kleur van je haar, je ogen, je huid, je nagels. Soms te veranderen, soms ook niet.

Uitgaand van jezelf, is het goed mogelijk om kinderen met speciale onderwijsbehoeften enthousiast te maken voor de activiteiten die deze Kinderkunstweek biedt.

In dit Ideeënboek gebruiken we pictogrammen bij de activiteiten die het meest geschikt zijn voor de kinderen uit het so en/of vso. Ook bij de digitale lessen maken we hiervan gebruik.

Met een eenvoudige vertaalslag zijn de reguliere lessen meestal passend te maken voor het speciaal onderwijs.

In het Digitaal Klaslokaal zijn voldoende lessen om met elkaar te kijken naar kunst en speciaal geselecteerde kunstwerken om met elkaar te vergelijken. Op welk niveau dan ook.

Tips

Omdat het binnen het speciaal onderwijs bijna altijd om regionale scholen gaat waar ouders en verzorgers niet dagelijks in en uit kunnen lopen, de volgende tips:

- Organiseer een tentoonstelling als afsluiting van de Kinderkunstweek, waarvoor ouders en/of verzorgers worden uitgenodigd.
- Het thema van de KKW kan natuurlijk ook voor een open schooldag dienen.

Voor het Digitaal Klaslokaal altijd inloggen met de code! De code is meegeleverd in het Kinderkunstweekpakket.

In hoofdstuk 3 geven we tips voor hoe je het materiaal van de KKW kunt aanpassen aan methodes en thema's door de loop van het jaar.

10. De KKW en de buitenschoolse opvang (bso)

Steeds meer bso's schrijven in als deelnemer aan de Kinderkunstweek en ontvangen dan ook het bso-Kinderkunstweekpakket.

Samenwerking tussen basisschool en bso kan iets moois opleveren. Een niet aan een school gebonden bso kan net zo goed deelnemen aan de Kinderkunstweek en er zelfstandig een kunstzinnig feest van maken.

Het materiaal dat de KKW aanbiedt, is gericht op scholen voor primair en speciaal onderwijs en op de buitenschoolse opvang. Picto's per doelgroep wijzen de weg, al is het volledige materiaal voor iedere doelgroep beschikbaar, ook in het Digitaal Klaslokaal.

Zo werkt het:

- De bso meldt zich aan als deelnemende organisatie en neemt een bso-pakket af waarmee ze kan beschikken over Ideeënboeken, posters, handleiding en een inlogcode voor het Digitaal Klaslokaal.
- School en bso kunnen gezamenlijk toewerken naar een presentatie voor de ouders en andere belangstellenden. Een bso kan dit ook zelfstandig doen.
- De bso kan gebruikmaken van het Activiteitenaanbod dat kunstaanbieders plaatsen op de website www.kinderkunstweek.nl. Het gaat dan om het bezoeken van een atelier, galerie, bibliotheek of museum. Maar ook het ontvangen van een kunstenaar of het doen van een aangeboden workshop is mogelijk.*
- De meeste bso's ontvangen kinderen van meerdere scholen, maar dat hoeft geen probleem te zijn. Zeker niet als de betrokken scholen deelnemen aan de KKW.
- Medewerkers van de bso raken snel wegwijs in het materiaal na het lezen van de korte bso-handleiding**, beschikbaar voor alle medewerkers en door het bso-picto in het Ideeënboek en het Digitaal Klaslokaal.
- Het Digitaal Klaslokaal blijft het hele jaar toegankelijk en het Ideeënboek biedt voor een jaar lang suggesties.

* De educatieve centra kunnen hierbij adviseren.

** Voldoende exemplaren in het Kinderkunstweekpakket.

Extra

Zo gedaan

Met dit picto 'zo gedaan' laten we zien welke activiteiten heel weinig (voorbereidings)tijd vragen.

Voor het Digitaal Klaslokaal altijd inloggen met de code! De code is meegeleverd in het Kinderkunstweekpakket.

11. De Kinderkunstkaart

Voor enthousiaste kunstverzamelaars en kunstkijkers.

Onze school doet mee met de vijftiende Kinderkunstweek, die duurt van 11 t/m 22 maart 2026.

Ieder jaar wordt speciaal voor de kinderen een kunstwerk gemaakt door een kunstenaar. Bestellen is vrijwillig.

Op de website kinderkunstweek.nl staat alle informatie over de Kinderkunstweek en ook over wat er in de vrije tijd te doen is. Kunstaanbieders ontvangen de kinderen en hun begeleiders graag, vaak met een speciaal programma. Op de Kinderkunstkaart kunnen kinderen in hun vrije tijd twee stickers verzamelen. Bij de tweede sticker ontvangen ze een verrassing van de kunstaanbieder.

Kinderkunstkaart 2026

Tussen licht en donker

kleur in de kunst

Ik bestel kunst!

Scan de QR-code en volg de stappen op het bestelformulier.

Zo bestel je een kunstwerk van Koos Buster, waarvoor je online € 10 betaalt.

Kijk op kinderkunstweek.nl naar het filmpje over Koos Buster en bekijk wat hij gemaakt heeft voor de KKW.

Je kunstpakket ontvang je na bestelling en betaling vóór eind mei op school.

Bestellen kan tot 28 april 2026.

Ik ga op stap

met de Kinderkunstkaart tijdens de Kinderkunstweek van 11 t/m 22 maart 2026

Bezoek in je vrije tijd - met je ouders, vrienden of wie je wilt meenemen - een galerie, kunstenaar, atelier, museum, boekhandel of bibliotheek.

Kijk op kinderkunstweek.nl en ga naar de activiteiten om te zien waar je welkom bent en wanneer. Vaak is het gratis en soms kost het een beetje of betaal je een entreekaartje.

Je herkent de deelnemers aan een deelnamebordje en de KKW-poster.

Na je bezoek krijg je een sticker op je kaart.

Als je de tweede sticker krijgt, ontvang je ook een verrassing!

sticker 1

sticker 2

Op de dag waarop de KKW begint, delen scholen deze duokaart uit. De ene helft is de bestelkaart voor het kunstwerk. De andere helft van de Kinderkunstkaart nodigt uit om in de vrije tijd – tijdens de KKW – op stap te gaan.

Zo wordt een kunstwerk van Koos Buster besteld:
Scan de QR-code en volg de stappen. Je betaalt € 10 en het kunstwerk wordt op school, op jouw naam, bezorgd. Bestellen kan tot 28 april 2026.

Kijk op kinderkunstweek.nl naar het filmpje over Buster en bekijk wat deze kunstenaar gemaakt heeft voor de KKW.

Wat doet school?
Scholen vragen we slechts de Kinderkunstkaart uit te delen (kan ook digitaal) om kinderen de kans te geven dit unieke kunstwerk te bestellen en in de vrije tijd op stap te gaan. De thuis bestelde kunstwerken worden – voorzien van de gegevens van het kind – op school bezorgd. De school heeft verder geen betrokkenheid bij de bestellingen.

Ouders
Op de achterkant van de Kinderkunstkaart staat informatie voor de ouders:
Onze school doet mee met de vijftiende Kinderkunstweek, die duurt van 12 t/m 22 maart 2026. Ieder jaar wordt speciaal voor de kinderen een uniek kunstwerk gemaakt. Bestellen is vrijwillig.

Op de website kinderkunstweek.nl staat alle informatie over de Kinderkunstweek en ook over wat er in de vrije tijd te doen is. Kunstaanbieders ontvangen de kinderen en hun begeleiders graag, vaak met een speciaal programma. Op de Kinderkunstkaart kunnen kinderen in hun vrije tijd twee stickers verzamelen. Bij de tweede sticker ontvangen ze een verrassing van de kunstaanbieder.

12. Vijftien jaar KKW in kunstwerken

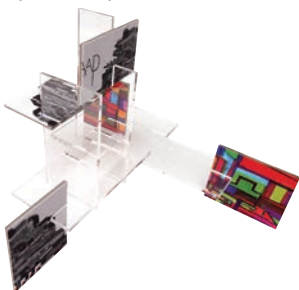
2015

Dit object is gemaakt door **Maartje Korstanje**.

2014

Johan de Koning en **Servaas Roelandse** bedenken Spaceship Bakema.

2013

Paul & Menno de Nooijer laten kiezen uit 3 foto's: Lux 1, 2 en 3.

2012

Marinus Boezem maakt Bird Call 2012 voor de eerste KKW.

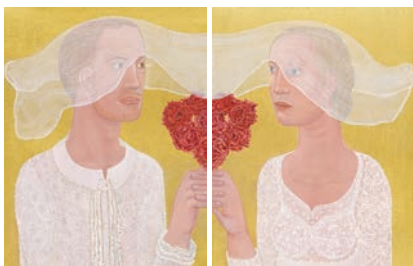
2016

Wim Hofman schildert honderden visjes.

2017

Janpeter Muilwijk laat combineren met Zoetje, Schatje, Hartje of Liefje.

2018

Thijs Persijn maakt zijn Kip.

2019

Zoro Feigl maakt Lentekriebel, waarbij zonne-energie een veertje laat dansen.

2023

Kamagurka sluit aan bij de actualiteit met een zeefdruk met humor.

2022

Achter het masker van **Monika Dahlberg** kun je je verschuilen of iemand anders zijn.

2021

Een driedelig gipsen ei verbergt een goudgele dooier. **Kasper De Vos** noemt dit Het ei van Ra.

2020

John Körmeling bedenkt kunstsokken waarmee de grootte van de zon kan worden berekend.

2024

Boris Tellegen ontwerpt een metalen robot-mannetje dat de woorden HIER en NU in zich draagt.

2025

Kunstenarscollectief **Das Leben am Haverkamp** houdt een spiegeltje voor met een luisterend oor.

2026

Dit jaar is het kunstwerk gemaakt door **Koos Buster**. Zijn wensknop is van keramiek

[foto]

13. Woordenboek

Je **alias** is je bijnaam, je pseudoniem. Een andere naam, waaronder je ook bekend kunt zijn.

Premier Hendrik Verwoerd – met Nederlandse voorouders – bracht in 1948

Apartheid in Zuid-Afrika. De zwarte Zuid-Afrikaanse bevolking werd gescheiden van de witte bewoners. Tijdens de Apartheid had de witte minderheid de macht en werden de zwarten onderdrukt en als minderwaardig gezien. Apartheid duurde tot 1990.

Door dingen te **conserveren**, blijven ze houdbaar en kun je ze langer bewaren voor de toekomst, zoals de kauwgomballenautomaten.

Dynamiek heeft te maken met energie en beweging. Niet langzaam, maar lekker snel!

Edelmetaal roest niet, verkleurt niet en blijft er altijd even mooi uitzien. Ben je een sieraad beu? Laat het omsmelten en je hebt gewoon weer een klompje goud of platina om iets nieuws mee te maken. Je snapt het al: edelmetaal is erg kostbaar.

Ei **tempera** maak je zelf door pigment te mengen met eigeel. Ei tempera droogt heel snel en kun je niet mengen. De kunstenaar moet het iedere keer opnieuw maken. Is ei tempera eenmaal goed opgedroogd, dan blijven de kleuren eeuwenlang helder en fris.

Een **expositie** is een tijdelijke tentoonstelling in een museum.

Figuratieve kunst is kunst waarin je duidelijk herkent wat er is afgebeeld. Je ziet bijvoorbeeld een brandblusser of een kauwgomballenautomaat. **Abstracte kunst** is kunst waarbij je niet meteen kunt zien wat het voorstelt. De kunstenaar laat een andere werkelijkheid zien. Voor Buster is dat bijvoorbeeld de teleurstelling van vroeger, toen de kauwgomballen gewoon vies waren. Dat zie je niet terug in het toch figuratieve kunstwerk.

Filosofie is een manier om kritisch te leren denken, vragen te stellen en naar de mening van anderen te luisteren. Het betekent letterlijk 'liefde voor wijsheid'.

Iconen worden op hout geschilderd en zijn afbeeldingen van Christus, Maria of andere heiligen. Ze hebben een belangrijke plaats in het oosters-orthodoxe geloof, zoals in Rusland.

Keramik is een van klei gemaakte vorm, die is gedroogd en daarna gebakken in een speciale oven bij heel hoge temperaturen. Na het bakken kan het object nog worden geglazuurd en opnieuw gebakken. Zo krijgt het kleur.

Ketikoti betekent 'ketenen gebroken'. Daarmee wordt het einde van de slavernij gevierd. In 1863 wordt de slavernij afgeschaft, maar in Nederland duurt het nog tien jaar voordat het echt zover is. Tot 1873 moeten de slaven blijven werken voor de rijke plantage-eigenaren. Ook in Nederland wordt Ketikoti gevierd.

Kinderkopjes zijn op maat gehakte brokken natuursteen. Er worden wegen mee aangelegd. Zo'n steen zou ongeveer de grootte van een kinderhoofdje hebben – maar meestal zijn ze een stuk kleiner.

Een **maliënkolder** is een beschermend vest. Maliën zijn aan elkaar geklonken ijzeren ringetjes en een kolder is een vest. Tegenwoordig heb je het over een kogelvrij vest.

Metallic is een woord dat je gebruikt voor iets dat er metaalachtig en glanzend uitziet. Soms zelfs klinkt als metaal.

Monochroom betekent van één kleur.

Binnen het christendom is **orthodox** een van de drie stromingen – naast katholiek en protestant. De Russisch-orthodoxe kerk is de belangrijkste kerk in Rusland.

Als in een kunstwerk een vorm, zoals een cirkel of een vierkant, steeds herhaald wordt, noem je dat een **patroon**.

Je noemt een actie een **performance** als een of meer kunstenaars iets doen of maken waarbij publiek aanwezig is. Meestal in een museum. Zo'n kunstwerk is tijdelijk. Je hebt geluk als je erbij kunt zijn. Anders moet je het doen met foto's of filmpjes van de performance.

Pigment is kleurstof in poedervorm. Je hebt aardpigmenten, pigmenten gemalen van mineralen, zoals bijvoorbeeld edelstenen, maar er zijn ook dierlijke verfstoffen, zoals de rode cochenille van schildluizen. Pigmenten zijn piepkleine korreltjes, waarmee je ook verf kunt maken. Natuurlijke pigmenten zijn kostbaar.

Een **reliëf** is een driedimensionale afbeelding. Het reliëf is aan de achterkant meestal plat. Een reliëf kan ook een beeldhouwwerk zijn.

De **Gerrit Rietveld Academie** in Amsterdam is een hogeschool voor kunst en vormgeving. Je kunt daarnaartoe als je artistiek, creatief talent hebt.

De **rode loper** wordt uitgerold om belangrijke mensen te ontvangen: filmsterren of andere beroemdheden.

Sponzen zijn dieren zonder zenuwen en spieren. Ze leven in zeeën en oceanen, soms ook in zoet water. Ze hebben geen organen en plakken vast aan hun leefplek.

Het zwarte vierkant is het begin van het **suprematisme**. Zie je het woord super in dit woord? Een vorm van abstracte kunst, waarbij het vooral gaat om gevoel bij geometrische vormen, zoals een vierkant en bij pure kleuren, zoals zwart en wit.

Ultramarijn is een zeer kostbaar, blauw pigment, gemaakt van lapis lazuli, een halfedelsteen. In de 16e en 17e eeuw was ultramarijn kostbaarder dan goud. Schilders gebruikten het bijvoorbeeld voor de mantel van Maria.

Doen

Kunstkijken vergroot je woordenschat! Maak er een spelletje van. Noem het vetgedrukte woord en laat een ander vertellen wat het betekent. Gemakkelijker is het om de beschrijving te noemen en te vragen naar het vetgedrukte woordenboekwoord.

Wie kent alle woorden? Vaker oefenen helpt.

14. Afbeeldingen van kunstwerken in dit boek

Koos Buster | P.Z. Von Stroucken | keramiek | 170 × 50 × 50 cm
Koos Buster | Brandblusser | keramiek | open editie | 60 x 30 x 30 cm
Koos Buster | De opbouw | keramiek | 168 x 100 x 121 cm
Koos Buster | De set | glas en keramiek | 90 x 30 x 15 cm
Koos Buster | Installatie van verschillende werken | glas en keramiek
Koos Buster | Schoonmakerswaagen (2018) | Keramiek
Koos Buster | Sierborden van bijna alles wat ik niet leuk vind | keramiek
Felipe Pantone | Subtractive Variability Dimensional 10 | 2024 | Inkt UV | email UHS | PMMA/UV verf | UHS lak | PMMA | 18 x 35 x 35 cm
Felipe Pantone | aka PANT1 | muurschildering LABOR OF LOVE
Yves Klein | Relief éponge bleu (Kleine Nachtmusik) | 1960 | pons | steen en pigment op hout en doek | 145 x 116 cm | Städel Museum | Frankfurt am Main
Sassoferrato | De maagd in gebed | 1640-1650 | Olieverf op doek | 73 x 57,5 cm | National Gallery | Londen
Anish Kapoor | At the Edge of the World II | 1998 | Glasvezel en pigment 300 x 800 x 800 cm | © Anish Kapoor. All rights reserved. Photo by David Stjernholm
Jan van Eyck | Man met rode tulband (vermoedelijk zelfportret) | 1433 | Olieverf op paneel | 26 x 19 cm | National Gallery | Londen
James Turrell | Skyspace | 2016 | Ruimte met vierkante opening in het dak | waar je recht omhoog naar de lucht kijkt | Museum Voorlinden | Wassenaar
Olafur Eliasson | The weather project | 2003 | Installatie van een halfrond scherm | een plafond van spiegels en kunstmatige nevel om de illusie van een zon te creëren | (foto: Tate Photography (Andrew Dunkley & Marcus Leith)) | Turbine Hall | Tate Modern | London
Anish Kapoor | Sky Mirror (voor Hendrik) | 2017 | Roestvrij staal 650 x 250 cm op sokkel van rvs in vijvertuin (ontwerp Sophie Walker)
De Pont Museum | Tilburg
Jan Schoonhoven | Rechthoekige Schuine Vlakken | 1966 | Muurverf | papier en karton op board | 131 x 88,5 x 10,5 cm | Stedelijk Museum Amsterdam
Kazimir Malevich | Zwart suprematistisch vierkant | 1914/1915 | Olieverf op doek | 79,5 x 79,5 cm | Tretyakov Gallery | Moskou
Fragment van de Moeder Gods Vladimirskaja | Byzantijnse icoon (12e eeuw).
Gilbert and George | Levend standbeeld | november 1969 | Performance Stedelijk Museum Amsterdam
Thomas Schütte | Große Geister (Grote Geesten) | nrs. 4 | 5 1997 – nr. 14 1998 | Gepolijst aluminium | 246 x 187 x 112 cm | 238 x 200 x 131 cm | 250 x 100 x 110 cm | De Pont Museum | Tilburg
Thomas J. Price | Moments Contained | 2022-2023 | Brons 363 cm | BKOR archief | fotograaf Jannes Linders | Stationsplein | Rotterdam
herman de vries | as van vreugde (ashes of joy) | 2014 | As | gewreven op papier | serie | 48 monsters uit de haspijp | Gesigneerd (met initiaal) op de voorkant van elk vel (grafietpotlood) met de titel 'ashes of joy' | gesigneerd en gedateerd op de achterkant + nummer | op het eerste vel en gesigneerd 'herman de vries 2014' op het derde vel (grafietpotlood)
Hans Op de Beeck | Timo (knikkers) | 2018 | Polyester | glas | coating 62 x 67 x 62 cm

Afbeelding Pompeï | versteend lichaam van een man die lijkt te slapen.
Maria Roosen | Shelter 2 en Turn Magdalena turn! | 2021 | Turn Magdale-na | turn! | Hout | gespiegeld glas | acrylverf en een draaiplateau 290 cm hoog | Shelter 2 | Een eenpersoons houten kapel | gemaakt van een boomstam die is gedraaid op een verticale draaibank | een gebrand oppervlak | zwarte | glazen bollen | 280 cm hoog
Donatello | Maria Magdalena. | 1453-1455 | Hout | 188 cm hoog | Museo dell'Opera del Duomo | Florence
Maria Roosen | Regenboog (Smile) | 2015 | Glas | koord | 80 x 220 x 10 cm | Galerie Fons Welters
Zanele Muholi | Ntozakhe II | Parktown (zelfportret) | 2016 | Silver gelatin print | © Zanele Muholi. | Courtesy of Stevenson | Cape Town/Johannesburg and Yancey Richardson | New York
Kerry James Marshall | Een portret van de kunstenaar als een schaduw van zijn vroegere zelf | 1980 | Ei tempera op papier | 20,3 x 16,5 cm | Museum of Contemporary Art | Chicago
Jasper of Jeronimus Beckx | Portret van Diego Bemba | 1643 | Olieverf op paneel | 75 x 62 cm | Statens Museum for Kunst | Kopenhagen
Barnett Newman | Who's Afraid of Red | Yellow and Blue III. | 1967-1968 | 224 x 544 cm | Stedelijk Museum Amsterdam
Kasper Bosmans | Juno Sospita en Coco (Silver Denarius) | 2016 | Sweater with medallions: Chanel and silver
Denarius dedicated to L. Roscius Fabatus (59 BC) in custom box with glass and metal stand (paint: boudoir blue) | 91,5 x 86,5 x 68,5 cm
Sonia Delaunay | Prismes électriques | 1914 | Olieverf op doek | 250 x 250 cm | Centre Pompidou | Parijs
Wassily Kandinsky | Verstommen (stil worden) | 1924 | Olieverf en inkt op doek | 55,3 x 49,3 cm | Museum Boijmans Van Beuningen | Rotterdam
Kasper Bosmans | Coco | Chain (She Loves Pink | Juicy Details | Guave Jelly | Starlet Pink | High Maintenance | Little Princes) | 2016 | Gouache en zilverstift op populieren paneel | 153 | 7 x 177,8 x 3,5 cm
Mark Rothko | Zonder titel | 1958 | Olieverf op aquarelpapier | gemon-teerd op hardboard | ShootArt Mobile 1/Copyright | © 2023 Kate Rothko
Prizel en Christopher Rothko
A.D. Copier | Unicum | 1989 | Glas | 17 x 24 x 24 cm | Uitvoering Studio Oude Horn | Herkomstcollectie Dieter Enke
Jim Dine | Vrolijk Palet | 1969 | Mixed Media | 152 x 102 cm | Museum Ludwig | Keulen
Willem de Kooning | Rozevingerige dageraad te Louse Point | 1963 | Olieverf op doek | 207 x 181,5 cm | Stedelijk Museum Amsterdam
Dora Tuynman | Landschap met zon | 1957 | Olieverf op doek | 92 x 112 cm | Foto Reyer Bernson
Marc Mulders | Bloemenweide | 2011 | Olieverf op doek | 200 x 150 cm | De Pont Museum | Tilburg
Wassily Kandinsky | Der blaue Reiter | 1903 | Olieverf op doek | 55 x 65 cm | Stiftung Sammlung E.G. Bührle | Zurich
Franz Marc | De gele koe | 1911 | Olieverf op doek | 140,5 x 189,2 cm | Solo-mon R. Guggenheim Museum | New York

Eerder verschenen ideeënboeken

KKW 2012
ALLES BEWEEGT
Marja Geerse
Bo de Jong

(niet meer leverbaar)

KKW 2013
LICHT IN DE KUNST
Marja Geerse
Bo de Jong

(niet meer leverbaar)

KKW 2014
ARCHITECTUUR
IN DE KUNST
Marja Geerse
Johan de Koning

ISBN 978-90-6354-176-7

KKW 2015
KUNST NATUURLIJK!
Marja Geerse
Jaap Clement

ISBN 978-90-6354-184-2

KKW 2016
GEWOON KUNST!
Marja Geerse
Jaap Clement

ISBN 978-90-6354-201-6

KKW 2017
KIJK, ZO ZIJN WIJ!
Marja Geerse
Jaap Clement

ISBN 978-90-6354-220-7

KKW 2018
DIEREN IN DE KUNST
Marja Geerse
Martien Luteijn

ISBN 978-90-6354-221-4

KKW 2019
ENERGIEKE KUNST
Marja Geerse
Martien Luteijn

ISBN 978-90-6354-202-3

KKW 2020
BINNENSTEBUITEN
Marja Geerse
Martien Luteijn

ISBN 978-90-6354-203-0

KKW 2021
NIET TE ETEN
Marja Geerse
Martien Luteijn

ISBN 978-90-6354-206-1

KKW 2022
VERTAKT EN
GEWORTELD
Marja Geerse
Martien Luteijn

ISBN 978-90-6354-208-5

KKW 2023
VAN DRUPPEL
TOT TSUNAMI
Marja Geerse
Martien Luteijn

978-90-6354-212-2

KKW 2024
VAN LETTER
TOT HANDTEKENING
Marja Geerse
Martien Luteijn

978-90-6354-215-3

KKW 2025
ALLES EROP EN ERAAN
Marja Geerse
Martien Luteijn

978-90-6354-217-7

KKW 2026
TUSSEN LICHT EN
DONKER
Marja Geerse
Martien Luteijn

Bestellen van Ideeënboeken vanaf 2025 kan via info@kinderkunstweek.nl.

Mede mogelijk gemaakt door

Provincie Zeeland, Stichting Centrum voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Architectuur Zeeland, Cultuurkwadraat, Badhuis Middelburg, voor creatieve ondernemers, Besturen van het primair en speciaal onderwijs in Zeeland, HZ University of Applied Sciences, Damen Shipyards, Verbeke Foundation, Zeeuwse Bibliotheek, Galerie Christian Ouwers.

Colofon

Dit Ideeënboek is een uitgave in opdracht van de Stichting Kinderkunstweek in het kader van de vijftiende Kinderkunstweek (KKW), 2026.

Auteur: Marja Geerse
Vormgeving en illustraties: Martien Luteijn
Redactie: Bram de Muijnck
Correctie: Louis Kesteloo
Eindredactie: Marja Geerse

Druk: Media 58

De KKW wordt georganiseerd door de Commissie Kinderkunstweek:

Bram de Muijnck (projectleider en voorzitter)
Marja Geerse (medeprojectleider, secretaris, lesontwerpen en eindredactie materiaal)
Melissa Vos (adviseur cultuureducatie en -participatie Cultuurkwadraat en Cultuurpunt)
Tijl Clement en Monika van de Ree (projectcoördinatoren cultuureducatie Zeeuws-Vlaanderen)
Hester Jenkins (adviseur cultuureducatie en -participatie Cultuurkwadraat en Centrum Cultuureducatie Oosterschelderegio (KCE))
Pleun Meijer, coördinator beeldende kunst en vormgeving bij CBK Zeeland

Projectondersteuning:

Martien Luteijn (vormgeving en adviezen)
Esmeralda van Stee (beheer website en social media)
Annie de Nooijer (CBK Zeeland)
Johanna Salamony (CBK Zeeland, beeldrecht)
Elke D'haen (adviezen speciaal onderwijs)
Sharon van 't Kruys (adviezen buitenschoolse opvang)

Bestuur Stichting Kinderkunstweek:

Kathrin Ginsberg (voorzitter)
Marianne Heuvelmans (secretaris)
Lex de Looff (penningmeester)
Agnes den Hartogh

Bedankt

Kinderen die opdrachten uitprobeerden:
Louise en Sieb Karssen
Vinz Verharen
Marie Geerse

ISBN/EAN: xxxxxxxxxxxx

NUR-code: xxx

NUR-omschrijving: basis- en (voortgezet) speciaal onderwijs, bso: kunstzinnige vorming

Bij de totstandkoming van dit boek is zorgvuldig omgegaan met de rechten die berusten op de afbeeldingen en teksten. Mochten er desondanks personen en instellingen zijn die menen recht te hebben op hier gepubliceerd materiaal, dan kunnen zij contact opnemen met de uitgever.

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en de auteur.

Doe ik altijd om even snel te kijken.

Kunstenaars zijn net mensen. Haha!

Nou, dat geloof ik niet hoor.

Kunstenaar? Dat is toch meer iets voor een hobby?

Leuke vent die bijzondere dingen maakt.

Oh, had ik maar geweten hoe boeiend kunst is. Dan zou ik wél hebben geweten wat ik had willen worden.

Hé, jij bladert van achteren naar voren? Maf!

Haha, dan weet je al hoe het afloopt.

Dit boek is juist zo leuk om in te bladeren, tot je vanzelf tegenkomt wat je tof vindt.

Sommigen lezen zelfs de stukjes over 'meer weten'. Die vinden zichzelf dan kunstkenner.

Weet je dat er bij jou op school of in de bso een kind zit dat later kunstenaar wil worden?

Zeker weten! Al weten ze het zelf nu nog niet. Geef ze een voorproefje met de KKW!

Nou nee, het is een belangrijk beroep. Kijk maar eens mee in het atelier van Koos Buster.

Maar je hoeft echt niet naar de kunstacademie om kunstenaar te worden. Je kunt ook genieten van kunst en daardoor op een andere manier naar de dingen om je heen gaan kijken.

En wat dacht je van het zelf maken van kunstzinnig werk? Hartstikke leuk en dit boek staat vol met ideeën. Gewoon doen!

Heb je al goed in het Kinderkunstweekpakket gekeken? Dat staat bij jou op school of in de bso. Er zit zelfs een echt kunstwerk in!

En ook nog een inlogcode voor het Digitaal Klaslokaal.

Niet vergeten: de kinderkunstbonnen uitdelen aan de kinderen. Hoef je zelf verder niks mee te doen, maar kinderen kunnen ermee op stap in hun vrije tijd en zelfs een kunstwerk bestellen!